Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...1921 оной ...21-нээ гарана | № 53 (15676) | 1981 оной мартын 4, среда | Сэн 2 мүнгэн.

Советскэ Союзай Коммунис парти—хүсэн түгэс, эбтэй эетэй, хүсэжэн жагсаһан коллектив мүн гэжэ XXVI съезд үшөө дахин харуулаа. Коммунистнууд хадаа манай обществын бодото нугаршагүй хүсэн, тэрэнэй ажамидаралта сэдьхэл бодол мүн. Тэдэ—арадай бодото революционно манлай мүн.

Л. И. БРЕЖНЕВ.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН XXVI СЪЕЗД

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съезд тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

...тскэ Союзай Коммунис партиин XXVI ...ын түгэсхэлэй заседани мартын 3-да Москва... Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо болобо. Тоо... комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Д. Ф. УСТИ... партиин Центральна органуудые һунгалгын ...нүүдые соносхон уншаа.

...эр Л. И. БРЕЖНЕВЫЕ КПСС-эй Централь... Комитедэй гэшүүнээр нэгэн дуугаар һунгаһан ... мэдээсэлые съездын делегадууд нэрьемэ, ... үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаба. ...С-эй ЦК-гай гэшүүдые, КПСС-эй ЦК-гай гэ... кандидадуудые, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүдые һунгаһан тухай мэдээсэлые съезд халуунаар угтаа.

Удаань КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум болобо.

Съездын удаадахи заседани дээрэ түрүүлэгшээр һууһан нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВ КПСС-эй ЦК-гай нэгэдэхи Пленумэй дүнгүүд тухай делегадуудта мэдээсэбэ. Пленум дээрэ нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретаряар нэгэн дуугаар һунгагдаа. Энэ мэдээсэл удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтагдаба. Бултадаа һууриһаа бодоно.

Пленум КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое, КПСС-эй ЦК-гай Секретариадые һунгаа, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшые баталаа.

КПСС-эй Центральна шалгалтын комисси заседани дээрээ комиссиин түрүүлэгшые һунгаба.

Делегадууд болон айлшадта ехэ анхаралтайгаар угтагдажа, Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВ съездын түгэсхэлдэ үгэ хэлэбэ. Хэлэһэн үгэнь нэрьемэ, удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар нэгэнтэ бэшэ угтагдаа. Үгэеэ дүүргэхэдэнь, зал соогуур нэрьемэ альга ташалга зэдэлбэ. Бултадаа һууриһаа бодоно. «КПСС мандаха болтогой!», «Ленинскэ Центральна Комитедтэ алдар соло!», «Леонид Ильич Брежневтэ—ура!», «Парти ба арадай эбдэршэгүй бата нэгэдэл мандаха болтогой!», «Ура!», «Алдар соло! Алдар соло! Алдар соло!» гэһэн үреэлнүүд соностоно.

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съезд хаагдаба гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев соносхобо.

Делегадууд болон айлшад «Интернационал» гэжэ партийна гимные ехэ дэбжэлтэтэйгээр гүйсэдхэһэн байна.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Пленум тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съездын һунгаһан КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум 1981 оной мартын ...а болобо.

Пленум нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЫЕ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретаряар нэгэн дуугаар һунгаа.

Пленум КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое иимэ бүридэлтэйгөөр ...эн дуугаар һунгаба:

Политбюрогой гэшүүдээр нүхэд Л. И. БРЕЖНЕВ, Ю. В. АНД...ПОВ, М. С. ГОРБАЧЕВ, В. В. ГРИШИН, А. А. ГРОМЫКО, ...П. КИРИЛЕНКО, Д. А. КУНАЕВ, А. Я. ПЕЛЬШЕ, Г. В. РО...НОВ, М. А. СУСЛОВ, Н. А. ТИХОНОВ, Д. Ф. УСТИНОВ, ...У. ЧЕРНЕНКО, В. В. ЩЕРБИЦКИЙ.

Политбюрогой гэшүүдтэ кандидадуудаар нүхэд Г. А. АЛИЕВ, П. Н. ДЕМИЧЕВ, Т. Я. КИСЕЛЕВ, В. В. КУЗНЕЦОВ, Б. Н. ПОНОМАРЕВ, Ш. Р. РАШИДОВ, М. С. СОЛОМЕНЦЕВ, Э. А. ШЕВАРДНАДЗЕ.

Нүхэд Л. И. БРЕЖНЕВ—ЦК-гай Генеральна секретаряар, М. А. СУСЛОВ, А. П. КИРИЛЕНКО, К. У. ЧЕРНЕНКО, М. С. ГОРБАЧЕВ, Б. Н. ПОНОМАРЕВ, И. В. КАПИТОНОВ, В. И. ДОЛГИХ, М. В. ЗИМЯНИН, К. В. РУСАКОВ КПСС-эй ЦК-гай секретарьнуудаар һунгагдаа.

Пленум нүхэр А. Я. ПЕЛЬШИИЕ КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшээр батална.

СЪЕЗДЫН ТҮГЭСХЭЛДЭ НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

...үүд! Съездын һунгаһан манай партиин Центральна Комитедэй шэнэ бүридэлэй түрүүшын Пленум ...һан хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Тэрэнэй дүнгүүд тухай ...емни зүбшөөгыт. Он... нэгэдэлэй ба нягта ... оршон байдалда ... ЦК-гай түрүүшын ... дээрэ манай партиин ...рилхы органууд нэгэн ... һунгагдаа. КПСС-эй ... Генеральна секрета... нүхэр Л. И. Брежневые ... нэгэн дуугаар һун... (Нэрьемэ, үни удаан үр... альга ташалга. ... дээрээ бодоно).

...скэ Союзай Коммунис партиин Центральна ...дэй Генеральна секре... дахинаа һунгажа, ... хүндэ ба үндэр ... найдабари үзүүлһэ... түлөө үнэн зүрхэ... баясхалан хүргэ... нүхэд делегадууд. ... (Үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).

... дээрэ КПСС-эй ЦК-... Политбюрогой гэшүүдээр ... Л. И. Брежнев (Альга ...), Ю. В. Андропов (... ташалга), М. С. Гор... (Альга ташалга), В. В. ... (Альга ташалга), ... Громыко (Альга ташал...), ... П. Кириленко (Альга ...), Д. А. Кунаев (... ташалга), А. Я. Пель... (Альга ташалга), Г. В. ... (Альга ташалга), ... Суслов (Альга ташалга), Н. А. Тихонов (Альга ...), Д. Ф. Устинов (... ташалга), К. У. Чер... (Альга ташалга), В. В. ... (Альга ташал...) ... дуугаар һунгагда...

...гай политбюрогой гэ... кандидадуудаар ... Г. А. Алиев (Альга та...), П. Н. Демичев (... ташалга), Т. Я. Ки... (Альга ташалга), ... Кузнецов (Альга ...), Б. Н. Пономарев (... ташалга), Ш. Р. Ра... (Альга ташалга), ... Соломенцев (Альга ...), Э. А. Шеварднад... (... ташалга) һунгагдаа.

ЦК-гай секретарьнуудаар нүхэд: Л. И. Брежнев—ЦК-гай Генеральна секретарь **(Альга ташалга), М. А. Суслов (Альга ташалга), А. П. Кириленко (Альга ташалга), К. У. Черненко (Альга ташалга), М. С. Горбачев (Альга ташалга), Б. Н. Пономарев (Альга ташалга), И. В. Капитонов (Альга ташалга), В. И. Долгих (Альга ташалга), М. В. Зимянин (Альга ташалга), К. В. Русаков (Альга ташалга)** һунгагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшээр нүхэр **А. Я. Пельше** баталагдаба **(Альга ташалга).**

КПСС-эй Центральна шалгалтын комисси өөрынгөө түрүүлэгшээр нүхэр **Г. Ф. Сизовые** һунгаһан байна **(Альга ташалга).**

Нүхэдүүд! Шэнээр һунгагдаһан КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүд, ЦК-гай гэшүүндэ кандидадууд, Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүд маанадта үзүүлэгдэһэн ехэ этигэл найдабариин түлөө съездын делегадуудта үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэхыемни намда даалгаа. **(Үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).** Бидэ энэ найдабарииень үндэрөөр сэгнэнэбди, мандаа даалгагдаһан харюусалгын бүхы ехэ хэмжээе һайнаар ойлгонобди, съездын табиһан түүхэтэ зорилгонуудай амжалтатайгаар шиидхэгдэхын тула бидэнһээ дулдыдаха бүхы юумэ хэхэбди гэжэ найдуулнабди. Энэмнай партиин урда, арадай урда манай уялга гэжэ бидэ ойлгонобди. **(Альга ташалга).**

Манай съездын бүхы хүдэлмэри бата нэгэдэлэй ба нягта жагсаалай оршон байдалда үнгэрөө. Энэ манай партиие хүсэн түгэс, илагдашагүй болгоно. **(Альга ташалга).** Партиин хүтэлбэрилхы органуудай шэнэ бүридэл манай бүхы илалтануудай эшэ үндэһэн болохо манай партиин зэргэнүүдэй нэгэдэлые наринаар сахиха ба бэхижүүлхэ юм гээд таанадые найдуулхыемни зүбшөөгыт! **(Үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Найман үдэрэй туршала эндэ, энэ зал соо, шанга хүдэлмэри үргэлжэлөө. Һүүлэй жэлнүүдтэ гаталһан замайнгаа дүнгүүдые бидэ согсолообди. Баяр баясхалангаашье, һанаа зобоохо зүйлнүүдээшье андалдаабди, ерээдүйнгөө түсэбүүдые сут хамта хараалаабди.

Парти болон ороной урда табигдаһан зорилгонуудай бүхы асари ехэ хэмжээе, энээнтэй хамта тэрэнэй бүхы орёо бэрхэшээлнүүдые дүүрэн хэмжээгээр үшөө дахин бүримүһэн сэгнэхэ аргатай байгаабди.

Бидэ өөһэдынгөө бүхы хүсэ шадалые хоорондоо холбоотой хоёр шэглэлнүүдтэ элсүүлэн зорюулха бодолтойбди. Нэгэниинь—коммунизм зохёон байгуулга, нүгөөдэнь—эб найрамдал батадхан бэхижүүлгэ. **(Альга ташалга).** Юрэдөө, партийна конференцинүүдэй делегадуудта коммунистнуудай, бүхы арадай үгэһэн захяа имагтал иимэ байһан юм. Мүнөө энэ захянь партийна шиидхэбэринүүд дотор бэшэгдэбэ гээшэ.

Үсэгэлдэрэйхидэ орходоо, мүнөөдэр бидэ һайнааршье, ехэшье юумэ харанабди. Манай хэрэг хаана һайн байнаб, харин хаана бэрхэшээлнүүд тохёолдоноб гэжэ бидэ мэдэнэбди. Ороной амжалта түгэс хүгжэлтэ, уласхоорондын политикын орёо бэрхэшээлнүүд съезд дээрэ нэгэн ниитэ болон олон талынгаа бүхы шэнжэ шанарые харуулаа.

Ерээдүйдэ бэелүүлэгдэхэ залан сэхэ, энээнтэй хамта тон тодорхой захяа заабаринууд съезд дээрэ баталагдаа. Мүнөө үедэ бүхы хүсэл оролдолгоёо тэдэниие бэелүүлгэдэ зорюулха хэрэгтэй болоно. Өөһэдынгөө партийна организацинуудта бусаад, съездын делегадууд съездын шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ талаар тон ехэ хүдэлмэри ябуулха байна. Нэн түрүүн, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые заатагүй дүүргэхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ бшуу.

Энээнэй тула юун хэрэгтэйб? Нэн түрүүн харюусалгын үндэр мэдэрэл, хатуу шанга, ёһотойл коммунис, ушар ёһо мэдэхэ журам хэрэгтэй. Гэбэшье, үнэндөө, ухаан бодолой гүйдэл, шэнэ юумэ эсэшэ сусашагүйгөөр бэдэрэлгэ, шэнэ юумэеэ дэмжэлгэ тэрээнһээ бага бэшээр манда хэрэгтэй. Саг үргэлжын эдэбхи үүсхэл—хаа хаанагүй, бүхы юумэндэ эдэбхи үүсхэл хэрэгтэй. Коллектив бүхэнэй, район, область, республика бүхэнэй, бүхы ороной хүдэлмэрчие съездын олгоһон зохёон байгуулхы хүсэл зоригой үргэлхэн дэбжэхэ байһандань бидэ этигэнэбди. **(Альга ташалга).**

КПСС-эй XXVI съездтэ зорюулан совет хүнүүдэй түйлаһан ажалай амжалтанууд тухай хэдэн мянган рапортнууд эдэ үдэрнүүдтэ Ленинэй партиин съездын хүндэлэлдэ үгтэһэн һүр жабхалантай салют мэтээр, тэрэнэй хүдэлмэрчие хүсэн түгэсөөр дэмжэлгэ болон соностоо. Заводууд болон электростанцинуудай хүдэлмэрчэд, газар тараалангай ажалшад, мал ажалай мастернууд, барилгашад, транспортын хүдэлмэрилэгшэд, эрдэм наукын болон соёл культурын ажал ябуулагшад Эхэ ороноо шэнэ түйлалтануудаар, шэнэ алдар солото хэрэгүүдээрээ баясуулаа. **(Альга ташалга).** Тэдэнэй үндэр ехэ патриотизм харуулһанай түлөө, парти ба бүхы арадай хүсэл бодолой, үг зорилгонуудай болон хэрэгүүдэй бата нэгэдэлые гайхамшагтайгаар элирхэйлэн харуулһанайнь түлөө съездын урда тээхи мүрысөөндэ хабаадагшадта бүхы делегадуудай зүгһөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалангай үгэнүүдтэйгээр хандаха дуран намда хүрэнэ! **(Үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Съездын хүдэлмэридэ амжалта һайн һайханаар хүсэһэн организацинуудай, ажалша коллективүүдэй болон эрхэтэдэй хэдэн зуу мянган бэшэгүүд энээн тухай эли тодоор хөөрэжэ үгэнэ. Эдэ бэшэгүүдэй эзэдтэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэбди гэжэ минии хэлээ һаа, та бүгэдэн намайе дэмжэхэ байхат гэжэ би һананаб. **(Үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Бүхы юумэн совет хүнэй аша туһада, бүхы юумэн хүнэй нэрэ хүндэдэ гэһэн партиин уряае совет хүнүүд һайн мэдэдэг. Мэдэһэн дээрэһээл тэдэ партиин политикые хани халуунаар дэмжэдэг гээшэ. Гэбэшье ямаршье юумэн миин олдодоггүй гэжэ бидэ мэдэнэбди. Ажабайдалай эрхэ байдалые али болохоор һайжаруулга гансал совет хүнүүдэй өөһэдынь эршэтэй шанга ажалаар түйлагдажа болохо байна бшуу. Батажан хүгжэһэн социализм эрхэтэн бүхэнэй бэлиг шадабарине хүгжөөхын тула үргэн ехэ арга боломжонуудые хангадаг гээшэ. Тиимэһээ эдэ арга боломжонуудые бодото дээрэнь ашаглаха гээшэ шухала хэрэг. Харин сүлөөтэ байдалда, ёһо гурим мэдэжэ ажаллаха, өөртөө болон өөрынгөө обществодо ажаллаха гээшэ бүхы юумэ түйлажа арга нүхэсэл болоно! **(Альга ташалга).**

Съездын хараалһан түсэбүүд имагтал дүүргэгдэхэ бэшэ, харин үлүүлэн дүүргэгдэхэ гэжэ этигэжэ болохо байна гэжэ һананаб. **(Альга ташалга).**

Советскэ Союзай Коммунис парти—хүсэн түгэс, эбтэй эетэй, хүсэжэн жагсаһан коллектив мүн гэжэ XXVI съезд үшөө дахин харуулаа. Коммунистнууд хадаа манай обществын бодото нугаршагүй хүсэн, тэрэнэй ажамидаралта сэдьхэл бодол мүн. Тэдэ—арадай бодото революционно манлай мүн. **(Үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Обществые хүтэлбэрилхэ хүсэнэй үүргэ өөрөө ерэдэггүй гэжэ үнгэрһэн сагайшье, мүнөө үеыншье дүй дүршэл дээрэһээ бидэ һайн мэдэнэбди. Энэ үүргэ хадаа ажалшадай аша туһын түлөө саг үргэлжын, таһалгаряагүй тэмсэлэй үедэ олдодог, түйлагдадаг гээшэ. Харин олониитэ арадтай өөһэдынгөө холбоое партиин холодоо гүнзэгырүүлжэ, тэдэнэй эрилтэ хэрэглэмжые ба анхарал оролдолго хангахын тула хүдэлмэри ябуулдаг ушарһаа энэ үүргэнь улам батажадаг байна.

Арад зонтоёо бата нэгэдэлтэй байхадаа, парти хүсэтэй! **(Удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Партитаяа бата нэгэдэлтэй байхадаа, тэрэнэй хүтэлбэри доро ябахадаа, арад зон хүсэтэй! **(Удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Нүхэдүүд! Эб найрамдал сахин хамгаалга хадаа дэлхэй дээрэ манай гол анхарал оролдолго, манай гүрэнэй гадаадын политическэ гол зорилго байгаа, мүнөөшье байһаар гэжэ манай съездын бүхы ябаса, тэрэнэй баталан абаһан бүхы документнүүд үшөө дахин элирхэйлэн харуулба.

Шахардуу байдал һуларуулгые үргэлжэлүүлэн гүнзэгырүүлгын программа, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын түлөө тэмсэлэй программа хадаа манай гадаадын политическэ программа болоно.

Совет арад эб найрамдалай — бата бэхи, хэлбэришэгүй эб найрамдалай аша туһада бүхы юумэ хэхэ хүсэлэнтэй байхаһаа гадна, политическэ хүсэл зоригтой юм гэжэ манай парти үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлбэ. **(Альга ташалга).** Бидэ эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ эрмэлзэлтэй байхаһаа гадна, энэ тэмсэлэй тодо нарин программатайбди. (Альга ташалга).

Нүхэдүүд! КПСС-эй бүхы түүхэдэ эгээл олон тоото коммунис, хүдэлмэришэнэй ба революционно бусад партинуудай делегацинууд манай съездэ хабаадажа байна. Эндэ—съезд дээрэ Москва болон бусад хотонуудта болоһон митингнүүд дээрэ тэмсэлэй талаар нүхэдэймнай хэлэһэн үгэнүүд социальна дэбжэлтын илагдашагүй байлгада, дэлхэйе революционно ёһоор шэнэдхэн хубилгаха ёһоной зайлашагүй байһанда манай этигэлые бүри ехээр батадхаа. **(Альга ташалга).**

Манай парти тухай, манай орон тухай эндэ хэлэгдэһэн һайн һайхан үгэнүүдэй түлөө гүнзэгы сэдьхэлһээ баярланабди. Хүндэтэ нүхэдүүд, Ленинэй захяа заабаринуудта үнэн сэхэ совет коммунистнууд манай партиин шалгагдамал интернационалис хараа шэглэлээр саашадаашье хэлбэришэгүй дабшаха гэжэ найдагты. **(Удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Гадаадын нүхэд үгэ хэлэхэдээ, эб найрамдалай ба хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэ дэбжэлтын аша туһада бата нэгэдэлтэй байха шухала гэжэ тэмдэглэбэ. Манай үе сагта эдэ хоёр ойлгомжо таһаршагүй холбоотой юм. Эб найрамдал — хүн түрэлтэнэй ажал ябуулгын али бүхы шатадахи хүгжэлтэ дэбжэлтын шиидхэхы нүхэсэл мүн. Хэрбээ коммунистнуудай, революционернүүдэй, ушар ёһо ойлгодог ба бодолтой сэсэн бүхы хүсэнүүдэй тэдээндэ даалгагдаһан харюусалгые бүхы хэмжээгээрнь мэдэржэ, ниитэ нэгэн жагсаалтайгаар тэмсээ һаань, эб найрамдалда эсэргүүсэгшэдэй түсэбүүдэй заабол зайсуулагдан саргадаха гэжэ найданабди. **(Альга ташалга).**

Нүхэдүүд! Агууехэ Ленинэй байгуулһан сагһаа хойшо манай парти хадаа социализм ба коммунизм байгуулгаар хараалһан замаарнь этигэл дүүрэн дабшана. **(Альга ташалга).**

Заабол хосорон һалахат гэжэ энэ үе соо бидэнэртэ хэды дахин хэлээ гээшэб. Хараалһан үг зорилгонуудһаа арсахые баадхаха һэдэлгэ хэды дахин гаргаа гээшэб. Таанад алдуу гарганат, танай зам буруу гэжэ манай дайсад бидэниие этигүүлхые хэды дахин оролдоо гээшэб...

Теэд яахаб даа? Тэдэ хүнүүдэй олонхид тухай үни хада мартажархинхай. Тиигэбэшье социализм мэндэ оршон байна! **(Альга ташалга).** Тэрэ хүгжэн мандана. Тэрэ хэлбэришэгүйгөөр урагшаа дабшана. Манай үндэр дээдын үг зорилго мүн лэ түйлагдаха, коммунис общество байгуулагдаха юм гэжэ бидэ юрэ этигэнэ бэшэ, харин батаар мэдэнэбди! **(Удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Юундэ энээндэ найданабибди гэхэдэ, үзэл сурталнуудайнгаа нангин үнэндэ этигэнэбди. Юундэ энээндэ найданабибди гэхэдэ, манай арадай барагдашагүй хүсые ойлгон мэдэрнэбди. Юундэ энээндэ найданабибди гэхэдэ, манай партиин марксистско-ленинскэ хараа шэглэл — үнэн зүб хараа шэглэл мүн гэжэ мэдэнэбди. **(Удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Иигэжэ урагшаа, коммунизм тээшэ хүтэлһэн замаар, зоримгойгоор дабшая! **(Нэрьемэ, удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Коммунис партиин ба совет арадай эбдэршэгүй бата бэхи нэгэдэл саашадаашье бэхижэг лэ! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Социалис хани харилсаата оронуудай, манай дэлхэйн бүхы революционно хүсэнүүдэй нэгэдэл саашадаашье бэхижэг лэ! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Манай ленинскэ партида алдар соло! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Агуухэ совет арад мандаха болтогой! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Эб найрамдал мандаха болтогой! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Коммунизм мандаха болтогой!

(Зал соогуур нэрьемэ удаан үргэлжэлһэн альга ташалга зэдэлнэ. Бултадаа һууриһаа бодоно. «КПСС мандаха болтогой!», «Ленинскэ Центральна Комитедтэ алдар соло!», «Леонид Ильич Брежневтэ—ура!», «Парти ба арадай эбдэршэгүй бата нэгэдэл мандаха болтогой!», «Алдар соло! Алдар соло! Алдар соло!» — гэһэн үреэлэй үгэнүүд зэдэлнэ, «Ура!» хашхараан соностоно).

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН XXVI СЪЕЗД

ПАРТИИН XXVI СЪЕЗДЫН ҺУНГАҺАН СОВЕТСКЭ СОЮЗА КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ БҮРИДЭ

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй гэшүүд

Абрасимов П. А.
Авраменко С. С.
Аксенов А. Н.
Аксенов Н. Ф.
Александров А. П.
Александров-Агентов А. М.
Алексеев П. Ф.
Алиев Г. А.
Алтунин А. Т.
Андропов Ю. В.
Антонов А. К.
Антонов С. Ф.
Арбатов Г. А.
Аристов Б. И.
Архипов И. В.
Аскаров А.
Ауельбеков Е. Н.
Аухадиев К. М.
Афанасьев В. Г.
Афанасьев С. А.
Ашимов Б. А.
Баграмян И. Х.
Базовский В. Н.
Байбаков Н. К.
Бакин Б. В.
Баландин А. Н.
Баландин Ю. Н.
Банников Н. В.
Батищев П. Ф.
Бахирев В. В.
Бектурганов Х. Ш.

Беляк К. Н.
Березин А. И.
Беспалов И. П.
Бирюкова А. П.
Боголюбов К. М.
Богомяков Г. П.
Бодюл И. И.
Бондаренко И. А.
Борисенков В. М.
Бородин А. М.
Бородин Л. А.
Бородин П. Д.
Ботвин А. П.
Братченко Б. Ф.
Брежнев Л. И.
Брехов К. И.
Бровиков В. И.
Бугаев Б. П.
Булгаков А. А.
Вайно К. Г.
Васильев Н. Ф.
Ватченко А. Ф.
Ващенко Г. И.
Викторов А. В.
Власов А. В.
Володарский Л. М.
Воронин Л. А.
Воронцов Ю. М.
Воропаев М. Г.
Воротников В. И.
Восс А. Э.
Всеволожский М. Н.

Гапуров М. Г.
Гарбузов В. Ф.
Глушко В. П.
Говоров В. Л.
Голдин Н. В.
Голубева В. Н.
Гончаренко Б. Т.
Горбань Г. Я.
Горбачев М. С.
Горшков Л. А.
Горшков С. Г.
Гостев Б. И.
Греков Л. И.
Грибков А. И.
Гришин В. В.
Гришкявичус П. П.
Громыко А. А.
Гроссу С. К.
Грушин П. Д.
Гудков А. Ф.
Гуженко Т. Б.
Гусев В. К.
Густов И. С.
Дементьева Р. Ф.
Демиденко В. П.
Демирчян К. С.
Демичев П. Н.
Добрик В. Ф.
Добрынин А. Ф.
Долгих В. И.
Дрозденко В. И.
Дрыгин А. С.

Дымшиц В. Э.
Егоров А. Г.
Егоров М. В.
Ежевский А. А.
Ельцин Б. Н.
Ельченко Ю. Н.
Елютин В. П.
Епишев А. А.
Ермин Л. Б.
Жигалин В. Ф.
Загладин В. В.
Зайков Л. Н.
Зайцев М. М.
Замятин Л. М.
Затворницкий В. А.
Зимянин М. В.
Золотухин Г. С.
Ивановский Е. Ф.
Игнатов В. Н.
Имашев С. Н.
Иноземцев Н. Н.
Исаев В. Я.
Кавун В. М.
Казаков Л. Д.
Казанец И. П.
Кандренков А. А.
Капитонов И. В.
Караваев Г. А.
Карлов В. А.
Карпова Е. Ф.
Катушев К. Ф.
Качаловский Е. В.

Качин Д. И.
Качура Б. В.
Кириленко А. П.
Кириченко Н. К.
Киселев И. И.
Киселев Т. Я.
Клепиков М. И.
Клименко И. Е.
Климченко Е. И.
Клюев В. Г.
Князев Ф. К.
Коваленко А. В.
Козлов Н. Т.
Колбин Г. В.
Колдунов А. И.
Колесников А. Я.
Коновалов Н. С.
Коноплев Б. В.
Конотоп В. И.
Корниенко Г. М.
Королев А. М.
Косолапов Р. И.
Костандов Л. А.
Кротов В. В.
Круглова З. М.
Кручина Н. Е.
Кудинов И. П.
Кузнецов В. В.
Кузнецов И. М.
Куликов В. Г.
Куликов Ф. М.
Куличенко Л. С.

Кунаев Д. А.
Куркоткин С. К.
Кутахов П. С.
Кэбин И. Г.
Лапин С. Г.
Леин В. П.
Леонов П. А.
Лигачев Е. К.
Ломакин В. П.
Ломако П. Ф.
Ломоносов В. Г.
Лощенков Ф. И.
Лушев П. Г.
Лыкова Л. П.
Ляшко А. П.
Макеев В. Н.
Макеев В. П.
Мальцев В. Ф.
Манякин С. И.
Марисов В. К.
Марков Г. М.
Мартынов Н. В.
Марчук Г. И.
Масленников Н. И.
Медунов С. Ф.
Месяц В. К.
Мешков Ф. С.
Микулич В. А.
Мирошхин О. С.
Модогоев А. У.
Мозговой И. А.
Моргун Ф. Т.

Морозов И. П.
Москаленко К. С.
Муравьев Е. Ф.
Мураховский В. С.
Мусаханов М. М.
Мусин Р. М.
Мысниченко В. П.
Непорожний П. С.
Николаева-Терешкова В. В.
Никонов В. П.
Новиков И. Т.
Нуриев З. Н.
Огарков Н. В.
Орлов В. П.
Оруджев С. А.
Павлов В. Я.
Павлов Г. С.
Павлов Г. П.
Павловский И. Г.
Пастухов Б. Н.
Патоличев Н. С.
Патон Б. Е.
Пегов Н. М.
Пельше А. Я.
Петров В. И.
Петров В. А.
Петровичев Н. А.
Плешаков П. С.
Поляков В. Н.
Поляков И. Е.
Пономарев Б. Н.

Пономарев М. А.
Попов Б. В.
Попов Н. С.
Попова М. Г.
Приезжев Н. С.
Прокофьев И. П.
Прокофьев В. А.
Промыслов В. Ф.
Прохоров В. И.
Птицын В. Н.
Расулов Д.
Рахманин О. Б.
Рашидов Ш. Р.
Рекунков А. М.
Родионов Н. Н.
Романов Г. В.
Рубен В. П.
Русаков К. В.
Рыбаков А. Я.
Рыжов Н. И.
Рыков В. Н.
Рябов Я. П.
Савин С. Н.
Савинкин Н. И.
Салманов Г. И.
Сахнюк И. И.
Семенов В. Г.
Сенькин И. И.
Сизенко Е. И.
Силаев И. С.
Скачков С. А.
Славский Е. П.

Смирнов Л. Н.
Смирнов Л. В.
Смиртюков М. С.
Соколов И. З.
Соколов С. Л.
Соловьев Ю. Ф.
Соломенцев М. С.
Струев А. И.
Стукалин Б. И.
Суслов М. А.
Суслов Н. Я.
Табеев Ф. А.
Талызин Н. В.
Тарасов Н. Н.
Таратута В. Н.
Титаренко А. А.
Тихомиров В. П.
Тихонов Н. А.
Токарев А. М.
Толкунов Л. Н.
Толубеев Н. П.
Толубко В. Ф.
Трапезников С. П.
Третьяк И. М.
Трунов М. П.
Тяжельников Е. М.
Умаханов М.-С. И.
Усманходжаев И. Б.
Устинов Д. Ф.
Усубалиев Т. У.
Уткин В. Ф.
Федирко П. С.
Федоров В. С.

Федосеев П. Н.
Филатов А. П.
Финогенов П. В.
Флорентьев Л. Я.
Фомин Г. И.
Хитров С. Д.
Хомяков А. А.
Христораднов Ю.
Худайбердыев Н.
Цвигун С. К.
Цинев Г. К.
Цуканов Г. Э.
Цыбулько В. В.
Чебриков В. М.
Черненко К. У.
Черный А. К.
Чиряев Г. И.
Чичеров В. С.
Чуйков В. И.
Шакиров М. З.
Шеварднадзе Э.
Шибаев А. И.
Шитиков А. П.
Школьников А.
Шокин А. И.
Шолохов М. А.
Щелоков Н. А.
Щербина Б. Е.
Щербицкий В.
Юнак И. Х.
Яснов М. А.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй гэшүүдтэ кандидадууд

Алхимов В. С.
Андреев Г. Н.
Анисимов П. П.
Антонов Н. А.
Ахромеев С. Ф.
Бальмонт Б. В.
Баркаускас А. С.
Башилов С. В.
Баштанюк Г. С.
Блатов А. И.
Бобовиков Р. С.
Бойцов В. В.
Брежнев Ю. Л.
Буренков С. П.
Владыченко И. М.

Воробьев Г. И.
Георгадзе М. П.
Герасимов И. А.
Гиренко А. Н.
Голиков В. А.
Голубева М. А.
Гончар А. Т.
Гордиенко А. Ф.
Горчаков П. А.
Грибачев Н. М.
Гринцов И. Г.
Грушевой К. С.
Демиденко В. В.
Демченко В. А.
Дмитриев В. И.

Дмитриев И. Н.
Дмитриев И. Ф.
Дружинин М. И.
Дуйшеев А.
Дыбенко Н. К.
Ермаш Ф. Т.
Ершова Н. М.
Жуков Г. А.
Зародов К. И.
Засуха М. Я.
Иванова Т. Г.
Исканов М. Б.
Ильичев Л. Ф.
Кабалоев Б. Е.
Кабков Я. И.

Казаков В. И.
Калашников А. М.
Калин И. П.
Камалов К.
Каменцев В. М.
Капто А. С.
Клаусон В. И.
Клецков Л. Г.
Козлов С. В.
Козловский Е. А.
Коломиец Ю. А.
Колчина О. П.
Комаров Н. Д.
Коркин А. Г.
Костин В. С.

Кочемасов В. И.
Краснова З. И.
Криулин Г. А.
Куанышев О. С.
Кулиджанов Л. А.
Кунаев А. М.
Лебедев К. В.
Лебедева В. С.
Листов В. В.
Логунов А. А.
Луньков Н. М.
Майорец А. И.
Макаренко В. С.
Максимов Ю. П.
Мальбахов Т. К.

Мальков Н. И.
Мальцев Н. А.
Матафонов М. И.
Меренищев Н. В.
Морозов Н. Е.
Мочалин Ф. И.
Ненашев М. Ф.
Никулин В. И.
Образцов И. Ф.
Овчинников Ю. А.
Панов К. П.
Паршина В. Р.
Паскарь П. А.
Патаридзе З. А.
Первышин Э. К.
Переверзева Н. В.

Пестов В. С.
Петрищев А. Г.
Погребняк Я. П.
Покрышкин А. И.
Полукаров Ю. И.
Попков М. Д.
Поплавский А. М.
Посибеев Г. А.
Протозанов А. К.
Пугачев Ю. Н.
Пятков В. Е.
Радюкевич Л. В.
Разумов Е. З.
Рахимов Б. Р.
Рачков А. И.

Романов А. В.
Рубэн Ю. Я.
Рустамова Х.
Рыбаков А. М.
Саркисов Б. Е.
Сендов Г. Н.
Семенов В. С.
Сидоров В. В.
Симонов К. С.
Скляров Ю. А.
Смирнов А. И.
Смирнов А. А.
Смирнов Г. Л.
Соколов Е. Е.
Сологуб В. А.

Сорокин М. И.
Соснов И. Д.
Теребилов В. И.
Терещенко Н. Д.
Третьяков П. И.
Федоров Е. К.
Фомиченко К. Е.
Фролов В. С.
Хмара И. Г.
Холов М.
Хренников Т. Н.
Чазов Е. И.
Чаковский А. Б.
Чаплин Б. Н.
Чердинцев В. М.

Чернавин В. Н.
Черняев А. С.
Чурбанов Ю.
Шабанов В. М.
Шалаев С. А.
Шамшин В. А.
Шапиро Л. Б.
Шауро В. Ф.
Ширшин Г. Ч.
Шитов А. В.
Шкабардня М.
Язкулиев Б.
Язов Д. Т.
Ястребов И.
Яшин А. И.

Партиин XXVI съездын һунгаһан КПСС-эй Центральна шалгалтын комисси

Алексанкин А. В.
Асланова З. С.
Бацанов Б. Т.
Бовин А. Е.
Брызга Л. Д.
Буракова Н. Ф.
Галкин Д. П.

Гилашвили П. Г.
Глушков Н. Т.
Голубев В. Н.
Голубцова Т. В.
Гребенюк В. А.
Громова М. С.
Губин И. А.

Демидова Е. Я.
Доненбаева К. Б.
Драгунский Д. А.
Думачев А. П.
Ефремов Л. Н.
Израэль Ю. А.
Карпьев Ч. С.

Касимова В. А.
Кемашвили В. Б.
Ковалев Н. И.
Комарова Д. П.
Коннов В. Ф.
Константинов А. У.
Коптюг В. А.
Костюков И. И.

Кошоев Т. Х.
Лосев С. А.
Лоцманова Г. П.
Лукьянов А. И.
Малыхин В. М.
Мамарасулов С.
Маннапов Н.
Масол В. А.

Медведев В. А.
Мельниченко А. К.
Миновалова Н. Ф.
Мицкевич В. Ф.
Моторный Д. К.
Набиев Р.
Назарбаев Н. А.
Наяшков И. С.

Осетров Т. Н.
Павлов С. П.
Попов В. И.
Постников С. И.
Пудков И. И.
Румянцев А. Ф.
Рыжов Н. С.
Рындина А. Н.

Саркисян Ф. Т.
Сизов Г. Ф.
Сонгайла Р.-Б. И.
Страутманис П. Я.
Трояновский О. А.
Удалая Р. С.
Ульянов М. А.
Уманец Н. В.

Устиян И. Г.
Фалин В. М.
Федулова А. В.
Халдеев М. И.
Халилов К. А.
Харламов А. П.
Хитрун Л. И.

Черкашина В.
Чудин В. И.
Шаваев Л. Г.
Шишлов Ф. В.
Шкуратов Н.
Щербаков К.
Яковлев Б. П.

АХА ДҮҮ ПАРТИНУУДАЙ ДЕЛЕГАЦИНУУДАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ КРЕМЛЬ СОО УУЛЗАЛГА БОЛОБО

Мартын 3-да Кремль соо КПСС-эй XXVI съездын хүдэлмэридэ хабаадаһан гадаадын коммунис, хүдэлмэришэнэй ба национально-демократическа партинуудай делегацинуудай хүндэлэлдэ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет уулзалга эмхидхэбэ.

Уулзалгада аха дүү партинуудай түлөөлэгшэд, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, гэшүүдтэ кандидадууд, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнууд, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд, гэшүүдтэ кандидадууд, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүд хабаадаба.

Гадаадын айлшадта хандажа, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев амаршалгын үгэ хэлээ.

Нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэлэһэн үгэ

Эрхим хүндэтэ нүхэд ба ханинар!

Хүндэтэ манай айлшад!

Манай партиин съезд дээрэ мэнэ һаяхан һунгагдаһан КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүд болон гэшүүдтэ кандидадуудай, Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүдэй зүгһөө энэ уулзалга дээрэ та бүгэдэнине үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб.

Манай партиин ба ороной түүхэдэ орохо найман үдэр түгэсэбэ. Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съездын эршэ түгэс хүдэлмэриин найман үдэр.

Манай хүндэтэ айлшад, энэ хүдэлмэридэ хабаадахадаа, манай Совет орон ямар бурьялма, баян ажабайдалаар ажаһуунаб, коммунизм байгуулгын үедэ Ленинэй партиин шиидхэжэ байһан зорилгонууд ямар агууехэб, ямар олон янзын бэ гэжэ таанад сэхэ мэдэрхэ аргатай байгаат.

Ерэхэ табан жэлдэ, мүн бүри удаан болзорто манай арадай дабшаха харгы замые ехэнхидээ тодорхойлһон шиидхэбэринүүд баталагдан абтаһан байна Совет коммунистнуудые, совет бүхы хүнүүдые ехэшье, орёошье хэрэгүүд хүлеэнэ, харюусалгатайшье, хүигэншье бэшэ зорилгонууд хүлеэнэ.

Ерээдүйнгөө түсэбүүдые зохёон байгуулхадаа, бидэ нэн түрүүн өөһэдынгөө урда гол шухала хоёр, юрын ба эли тодо зорилгонуудые—арадай баян дэлгэр ажаһуудал ба бата бэхи эб найрамдал туйлаха зорилгонуудые табинабди. КПСС-эй XXVI съезд энээниие үшөө дахин үнэншэмөөр батадхаа.

Эрхим хүндэтэ нүхэд, манай съездын хүдэлмэридэ хабаадаһандатнай бидэ ехэ баяртайбди, тиимэһээ съездын делегадуудай болон манай предприятинуудай ажалшадай урда үгэ хэлэһэнэйтнай түлөө таанадта үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэбди.

Һаядаа таанад өөһэдынгөө оронуудта бусажа, өөр өөрынгөө һайн һайхан ажал ябуулгые үргэлжэлүүлхэт. Харин ажал ябуулгынтнай эрхэ байдал ондо ондоонууд. Гэбэшье ажалша хүнүүдэй тааруу зохид байдалай, эрхэ сүлөөгэй ба зол жаргалай нангин зорилгонуудта манай үнэн сэхэ байлга бидэниие нэгэдүүлнэ. Мүн дэлхэй дээрэ эб найрамдал сахин хамгаалха ба бэхижүүлхэ хэрэгтэ үнэн зүрхэнһөө халуун байдагнай элитэ ха юм.

Эдэ үндэр ехэ уг зорилгонуудай түлөө тэмсэлдэ интернациональна харюусалгын өөһэдынгөө хубитые совет коммунистнуудай гүйсэд дүүрэн мэдэрдэг байһыень манай съезд эли тодоор харуулаа гэжэ һананаб.

Дэлхэйн шэнэ дайнай аюулһаа, буу зэбсэг урдилдэн бүтээлгын хойшолонгуудһаа арадуудые зайсуулхын түлөө эрид шууд ба эсэшэ сусашагүйгөөр бидэнэй тэмсэдэг байһые, манай съездын һайшаан дэмжэһэн, шэнэ шухала эб найрамдалта үүсхэлнүүд эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ. Эдэ үүсхэлнүүд дэлхэйн гүн бодолтой, һайниие хүсэдэг бүхы хүсэнүүдэй зүгһөө эдэбхитэйгээр дэмжэгдэхэ байха гэжэ бидэ этигэнэбди.

Үгынгөө түгэсхэлдэ, социалис аха дүү оронуудай арадуудтай, бүхы оронуудай ажалша олониитэтэй бидэниие холбодог хани барисаанай, нягта эмхидхэлэй улам бата бэхи болохын тула хэрэгтэй бүхы юумэ Советскэ Союзай Коммунис парти саашадаашье хэхэ байха гэжэ, хүндэтэ ханинар, таанадые найдуулха дуран хүрэнэ.

Хундагаяа үргэхые дурадханаб:

— Арадуудай эрхэ сүлөөгэй болон хүн түрэлтэнэй социальна дэбжэлтын агууехэ хэрэгэй түлөө!

—Түгшүүрилтэ байдал һуларуулгые бэхижүүлгэдэ, буу зэбсэг урдилдэн гаргаха ябадалые болюулгада, бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлгэдэ шэнэ амжалтануудай түлөө!

— Хүндэтэ нүхэд, таанадай элүүр энхын түлөө! (Нэрьемэ, үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).

* * *

Чехословакиин Компартиин ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак уулзалга дээрэ үгэ хэлэбэ.

Нүхэр Г. ГУСАГАЙ хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэр Брежнев! Хүндэтэ нүхэд! Хүндэтэ ханинар!

КПСС-эй XXVI съездэ уриһанайтнай түлөө, Танай агууехэ орондо бидэниие хүндэмүүшэ халуунаар угтаһанайтнай түлөө гадаадын 123 делегациин үмэнэһөө Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ эгээл үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэжэ байһанаа мэдүүлхэ ехэ нэрэ хүндэ намда олгогдобо. Совет коммунистнуудай эгээл дээдэ хуралдаанай хүдэлмэридэ хабаадажа байһандаа бидэ тон баяртайбди.

КПСС-эй XXVI съезд коммунис ерээдүйе зохёон байгуулагшадай, эб найрамдалай, арадуудай эрхэ сүлөөгэй, ниитын дэбжэлтын, ажалша хүнэй жаргалта байдалай түлөө эгээл залан сэхэ тэмсэлшэдэй баатаршалгын, үүсхэл эдэбхиин, шэн зоригой толотомо жагсаал болобо. Ленинскэ партиин хүтэлбэри доро совет арадай туйлаһан амжалтануудай гайхамшагта жагсаал боложо, съезд танай партиин, бүхы уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэдэй хүдэлөөнэй түүхэдэ орохо байна. Танай съезд КПСС-эй бата нэгэдэлэй, нягта жагсаалай, тэрэнэй политикые бүхы совет хүнүүдэй гүнзэгы ехэ этигэл найдалай, дэмжэлгын найдамтай гэршэ болоо. Тэрэ пролетарска, социалис интернационализмын агууехэ һургуули болоо. Съездын хүдэлмэри гансал совет арадта бэшэ, харин бүхы дэлхэй дээрэ айхабтар ехэ һонирхол үүсхэбэ. Танай ороной коммунистнууд болон бүхы ажалшадтал адли, бүхы түбиһүүдэй һайн һайхан һанаатай хүнзон КПСС-ые, Советскэ Союзые, Таниие, хүндэтэ Леонид Ильич, гүнзэгы сэдьхэлһээ хүндэлнэ.

Съездын бүхы хүдэлмэридэ нэбтэрһэн гүнзэгы үзэл сурталнууд социализм байгуулгын замаар дабшажа ябаһан оронуудта дүй дуршалэй баян эшэ үндэһэн болоно, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэдэй хүдэлөөндэ, арадуудай национально-сүлөөрэлгын тэмсэлдэ урма зориг бадаруулгын буурашагүй эшэ үндэһэн болоно. Үнгэрһэн үдэрнүүдтэ бүхы дэлхэйн коммунистнуудай, түрүү үзэлтэй ба эб найрамдалда дуратай хүнүүдэй һанал бодол эб найрамдалта уряагай асари ехэ хүсэтэйгээр, бата найдамтайгаар үшөө дахин соностоһон Москва тээшэ хандуулагданхай байгаа.

Съездын хүдэлмэриин амжалтатайгаар дүүрэһэндэ Таанадые, хүндэтэ ханинар, бүхы зүрхэ сэдьхэлһээ амаршалнабди. Үнгэрһэн үдэрнүүд манай дурасхаалда хэтэдээ үлэхэ юм. КПСС-эй XXVI съезд совет арадай ажабайдалда, коммунизмын ба эб найрамдалай түлөө тэдэнэй тэмсэлдэ элитэ ехэ шата болохо байна гэһэн һанал бодолтойгоор бидэ гэртээ — дэлхэйн бүхы заха булангуудта бусахамнай. Бүхы дэлхэй дээрэ социализмын, хүгжэлтэ дэбжэлтын ба эб найрамдалай илалтын хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулхын тула хүсэ шадалаа мүн лэ гамнахагүйбди гэжэ совет коммунистнуудай агууехэ хуралдаанда хабаадаһан гадаадын айлшадай үмэнэһөө таанадые найдуулхые хүсэнэб.

Хүндэтэ Леонид Ильич!

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретаряар дахинаа һунгагдаһаартнай Таниие съездэ хабаадаһан гадаадын хүнүүдэй зүгһөө үнэн зүрхэнһөө амаршалхыемни, элүүр энхэ ябахыетнай, зохёохы амжалтануудые туйлахыетнай, ленинскэ партиин ажал ябуулгада, совет арадай, эб найрамдалай хэрэгэй, бүхы хүн түрэлтэнэй зол жаргалай аша туһада элитэ ехэ хубитаяа оруулжа байдаг харюусалгатай хүдэлмэреэ олон удаан жэлнүүдтэ үргэлжэлүүлхыетнай хүсэхыемни зүбшөөгыт. Съездын табиһан асари ехэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ горитой амжалта туйлахыень совет коммунистнуудта, аха дүү Соведүүдэй ороной баатар габьяата хүдэлмэришэн ангида, бүхы арадта хүсэнэбди.

Хундага үргэхые дурадханаб:

— Советскэ Союзай алдарта Коммунис партиин, тэрэнэй амжалтануудай түлөө, Совет Социалис Республикануудай Союзай саашадаа һалбаран хүгжэхын түлөө!

— КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедэй, Генеральна секретарь, манай хүндэтэ хани ба нүхэр Леонид Ильич Брежнев түрүүтэй тэрэнэй Политбюрогой түлөө!

— марксизм - ленинизмын, пролетарска интернационализмын гол ёһонуудаар үндэһэлһэн уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэдэй хүдэлөөнэй нэгэдэлэй түлөө!

— коммунизмын хэрэгэй, социальна дэбжэлтын ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангалгын хэрэгэй саашанхи илалтануудай түлөө! (Нэрьемэ, удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).

* * *

Уулзалга үнэн зүрхэнэй, нүхэд ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ.

Уулзалгада хабаадагшадта зорюулжа, искусствын уран бэлигтэн концерт харуулаа.

(ТАСС).

АГУУ ЛЕНИНЭ ТУГ ДОРО

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй обороной министр **Д. Ф. Устинов** мартын 2-ой үглөөнэй заседани дээрэ түрүүлэгшээр һуугаа.

Зам харилсаанай министр нүхэр **И. Г. Павловскидо** үгэ үгтэнэ.

Шэнэ табан жэлдэ түмэр харгы дээрэ барилгын, техническэ дэбжэлтын ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана. Илангаяа Сибирьтэ, Алас-Дурна зүгтэ, Казахстанда, Дунда Азида ашаа зөөлгэ ургаха юм. Кузбассһаа, Канско-Ачинска бассейнһээ, Экибастузһаа шулуу нүүрһэ зөөхэ, Баруун Сибириин ба бусад территориально-үйлэдбэриин комплекснуудые транспортаар хангаха, СЭВ-эй гэшүүн-оронуудтай харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ талаар тусхай шэглэлтэй зорилгонуудые шиидхэхээр хараалагданхай.

Байгал-Амарай түмэр замай барилгын ябасада, һалбариин техническэ үндэһэ һуури болон доторой нөөсэнүүдые бүри ашаг үрэ ехэтэйгээр ашаглалгын, орон дотор ашаа зөөлгые түсэблэхэ хэрэгые һайжаруулгын асуудалда үгэ хэлэгшэ дэлгэрэнгыгээр тогтобо.

КПСС-эй Новосибирскын обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. П. Филатов** үгэ хэлэхэдээ, ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлгын, эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгын асуудалнуудта анхаралаа ехээр хандуулаа. Программно-тусхай зорилготой түсэблэлгэ энэ һалбарида үргэнөөр хүгжөөгдэхэ байна. Эрдэмтэд «Сибирь» гэжэ ехэ хэмжээнэй программа зохёогоо.

1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ 14 делегат хабаадаба гэжэ түрүү[...] һуугша мэдээсээ.

Зүбшэн хэлсэлгые [...] хэхэ тухай дурадха[л...] легадууд абаба.

«1981—1985 онууд[...] 1990 он хүрэтэрхи С[...] Экономическа ба со[...] хүгжэлтын гол шэгл[...] гэһэн КПСС-эй ЦК-г[...] ект тухай Советскэ [...] Коммунис партиин [...] съездын тогтоолые [...] абаха дурадхал оруу[...]

КПСС-эй ЦК-гай П[...] рогой гэшүүн, КПСС[...] нинградска обкомой [...] хи секретарь нүхэр Г. [...] **манов** тогтоолой пр[...] соносхон уншаба.

Делегадууд тогтоол[...] гэн дуугаар баталаа[...]

1981—1985 онууд[...] 1990 он хүрэтэрхи [...] СССР-эй Экономическ[...] циальна хүгжэлтын го[...] лэлнүүд баталагдаба.

Түрүүлэгшээр һууга[...] хэр **Д. Ф. Устинов** [...] эй XXVI съездын нэр[...] рэ ерэһэн ажалшадай[...] гүүд ба мэдүүлгэнүүд[...] мунистнуудай гомдол[...] танууд тухай съезды[...] тоолой проектые у[...] байна.

Делегадууд энэ тог[...] нэгэн дуугаар батал[...]

Нүхэд: Колумби[...] мунис партиин ЦК-га[...] ральна секретарь Х. [...] **ра** Израилиин Ко[...] партиин ЦК-гай Ге[...] на секретарь М. В[...] Аргентинын Коммун[...] тиин Генеральна се[...] **А. Фава,** Конгын [...] партиин ЦК-гай По[...] гой гэшүүн, партиин [...] гадаадын харилсаа [...] ной таһагые даагша, [...] Арадай Республикын [...] дын хэрэгүүдэй мин[...] **Нзе** суглараагшадаар [...] луунаар угтагдан, [...] амаршалба.

* * *

КПСС-эй XXVI съе[...] тын 3-да хүдэлмэрэ[...]

(ТА[...]

АЖАЛАЙ ЖУРАМЫЕ ШАНГАДХАХА

«Гурим заршам сахиха талаар хүдэлмэрие һайжаруулха ба хуули эбдэлгэтэй хэг... тэмсэлые шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай мэ... тогтоолые дүүргэхын тула республикымнай түб хото — Улаан-Үдэдэ бага бэшэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ. Энээн тушаа мүн ... шэглэлнүүд дотор онсо... тэмдэглэгдэнэ. Жэшээнь, ажалай журам эрид һайжа-руулха, үйлэдбэри дээрэ гурим журам наринаар сахиха ... хэлэгдэнэ.

Энэньшье бүгэдэндэ ойлгоотой. Юуб гэхэдэ, социалис хуули сахилга, гурим заршамые шангадхалга партиина ба гүрэн түрын удха шанартай асуудал болоно бшуу. Тиимэһээ һүүлэй жэлнүүдтэ гэмтэ ябадалһаа һэргылхэ асуудалда гол анхаралһые хандуулагдана. Тэрэшэлэн ...адтай, ниитын ажалһаа хулжагшадтай, хуулиин ... гүйсөөгүй үхибүүдэй гэмтэ ябадал гаргалгатай, ... социалис зөөри хогшол ..., хулгайлха ябадалтай ... шангадхагдана. Партиин городской ба районно комитедүүдэй бюро, мүн тэрэшэлэн арадай депутадуудай городской, городой районно Соведүүдэй гүйсэдкомуудай заседаниинууд болон ажалша коллективүүдэй суглаанууд дээрэ эдэ бүхы асуудалнууд ... үргэлжэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байдаг болоо. Тэдэнтэй хамта ниитын эмхи зургаанууд энэ талаар хүдэлмэреэ эдэбхижүүлээ. Хуули сахидаг органууд ажалша коллективүүдтэй холбоо барисаагаа бэхижүүлжэ, тэдэнэй үүргэ ба харюусалгые дээшэлүүлхэ тушаа саг үргэлжэ хүдэлмэри ябуулна. Гурим заршам сахидаг ниитын пунктнуудай, һайн дуранай дружинануудай хүдэлмэри ниилээдгүй һайжараа.

Гэхэтэй хамта эдэ бүхы асуудалаар дутуу дунданууд үшөөл бии зандаа. Ажал хэдэггүй байһанайнгаа түлөө һүүлэй арбан нэгэн һарын туршада уголовно харюусалгада хабаадуулагдаһан хүнүүдэй тоо 1979 оной энэ үеынхидэ орходоо 55 процент дээшээ байна. Энээнэй гол шалтагааниинь гэхэдэ, Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын хүдэлмэрилэгшэд урдань сүүдлүүлэгдэһэн хүнүүдэй дунда һэргылэмжын, ойлгууламжын хүдэлмэри һулаар ябуулна. Городой арадай сүүдүүд сүүдэй хүмүүжүүлхы үүргые мүнөөнэй эрилтэдэ хүрэмөөр дээшэлүүлжэ шаданагүй. Тиихэдэ Хуули гурим сахиха талаар прокуророй хиналтые улам шангадхаха шухала.

Гэмтэ ябадалнууд олонхи ушарта архиин һогтууһааболоно. Гэбэшье, городой зарим ажалша коллективүүдтэ тэдэнтэй тэмсэл һулаар дэлгэрүүлэгдэнэ. Энээнһээ уламжалан ажалай журам муудана, хүдэлмэриһөө гараха, һамшаха ябадал гарана. Жэшээлхэдэ, мяха-консервын комбинадта хүдэлмэриин саг ехээр миин хосорно. Эндэ 1980 оной юһэн һарын туршада 1979 оной энэл үетэй жэшэбэл, хүдэлмэриин саг гээлгэ 26,5 процентээр ехэ болоо. Харин кадрнуудайшье, мүн ажалайшье таһагуудта хүдэлмэриин хэды шэнээн сагые хэнэйшье гээһыень мэдэхэ аргагүй байшоо. Ушарынь эдэ асуудалнууд тусхай дэбтэртэ тэмдэглэгдэнэгүй. Шалгалтын дүнгүүдээр «Бурмясопром» нэгэдэлэй генеральна директор Ю. В. Шитиков ажалай журам эбдэгшэдтэй тэмсэл шангадхаха зорилготойгоор тусхай захиралта гаргажа, кадрнуудай таһагай начальнигта шанга һануулга хэһэн байна. Теэд мүнөө болотор ямаршье хубилалтын болоогүй байһаниинь гэмшэлтэй.

«Ажалай журамые саашадань һайжаруулха ба арадай ажахыда кадрнуудай гаралга оролгые үсөөрүүлхэ» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй тогтоолые яажа бэелүүлхэ тухай асуудал КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой зургаадахи пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн юм. Тиигэбэшье, үшөөл эрид хубилалта болоногүй. Жэшээнь, Улаан-Үдын гэр байра барилгын комбинадта ажалай журам бирагүй байһаар. Теэд эндэхи хүтэлбэрилэгшэд ажалай журам шангадхаха асуудалые багаар анхарна, зохихо хэмжээ абанагүй. Иимэ баримтанууд городой худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой зарим эмхинүүдтэ үзэгдэнэ, гүрэнэй зөөри үрихэ, үбэршэлхэ ушар гарана. Жэшээлхэдэ, столовонуудай 2-дохи трестын 18-дахи столовын директор Золотарева, складые даагша Бондарева, ахалагша бухгалтер Каратаева гэгшэд 1978—1980 онуудай үедэ 16.200 түхэригэй эдеэ хоол «шэнгээгээ». Эдэ гэмтэ хүнүүдэй хэрэгүүд сүүдтэ үгтэбэ. Улаан-Үдын почтамтын ахалагша бухгалтер Тогоноева 1976—1978 онуудай туршада гүрэнэй 18 мянган түхэриг үбэршэлөө. Тушаалта нюурнуудай уялгадаа хайша хэрэгээр хандаһан, шалгалта муугаар табиһан дээрэһээнь иимэ ушарнууд тохёолдоно бшуу.

Партиина, профсоюзай организацинууд, ажалша коллективүүд, городой хуули гурим сахидаг органуудай хүдэлмэрилэгшэд энэ талаар хүдэлмэриеэ үндэһөөрнь һайжаруулха уялгатай.

В. САХАРОВСКИЙ,
Улаан-Үдын городой прокурор.

МНРП-гэй 60 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ХЭРЭН

Түнхэнэй районой тосхон һууринуудаар МНРП-гэй 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэбэ.

Февралиин 28-да районой түб Хэрэн-баярай суглаан болобо. Тэндэ райсоветэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Д. Б. Шагдуров элидхэл хэбэ. Баяр суглаан «Скотоимпорт» нэгэдэлэй городо болобо. Хилэ шадархи Монгой Ондо МНРП-гэй алдарта ойтой дашарамдуулан, ажалшадай митинг үнгэрбэ.

Сэржэлэн эдэ үдэрнүүдтэ һургуулинуудай интернациональна хани барисаа клубуудай эмхидхэһэн митинг, суглаан, концертнүүд үнгэргэгдөө. Хизаар ороноо шэнжэлгын районой музей соо Монголой Арадай Революционно партиин түүхые харуулһан выставкэ хүдэлнэ.

Түнхэнэй район Монгол ороной хүршэ оршодог Хүбсэгэл аймагтай үни сагһаа хойшо хани ёһоной харилсаа холбоотой байдаг һайн һайхан заншалтай юм. Энэшье жэлэй январь һарада Хүбсэгэл аймагай Арадай хуралай түрүүлэгшэ Гулхуугай толгойлһон тус аймагай делегаци Түнхэнэй райондо айлшалаа. Харин мүнөө КПСС-эй райкомой секретарь Э. З. Васильева түрүүтэй Түнхэнэй районой делегаци Хүбсэгэл аймагта үнгэргэгдэхэ МНРП-гэй 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан хэмжээ ябуулгануудта хабаадалсахаяа ошонхой.

Манай корр.

ГУСИНООЗЁРСК

Монголой Арадай Революционно партиин 60 жэлэй алдарта ойе угтуулан, Сэлэнгын районой промышленна предприяти, колхоз, совхоз, ... зургаануудаар баярай ..., аман үгын журнал, ..., уншагшадай конференци гэхэ мэтэнүүд үн... Илангаяа Сэлэнгын районой ажалшадтай хүршэ ... хани харилсаатай бай... Монгол ороной Сэлэн... аймагта зорюулагдаһан хэмжээ ябуулганууд зоной зүгһөө ехэтэ һайшаагдана.

Февралиин 27-до КПСС-эй Гусиноозёрскын горкомой лекционно зал соо Гусиноозёрск хотын ниитын организацинуудай түлөөлэгшэдэй аха дүү Монголой һайндэртэ зорюулагдаһан баярай суглаан болобо. Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй районой отделениин түрүүлэгшэ, «Улаан Сэлэнгэ» газетын редактор Г. Ц. Сабжаев тэндэ элидхэл хэбэ.

Мүн КПСС-эй Гусиноозерскын горком Сэлэнгын районой ажалшадай зүгһөө аха дүү Монгол арадай һайндэртэй дашарамдуулан, МНРП-гэй Сэлэнгын айкомдо амаршалгын телеграмма эльгээбэ.

Ц. ДАНДАРОВА,
КПСС-эй Гусиноозёрскын горкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша.

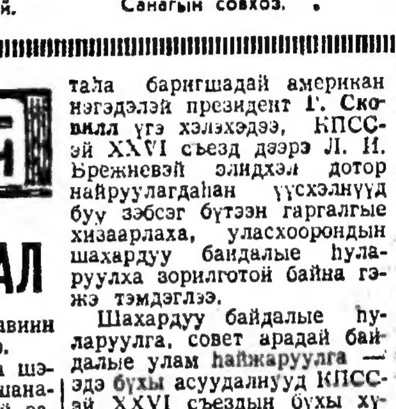

Монголой Арадай Республикын ниислэл хото Улаан-Баатарай 3-дахи ТЭЦ-эй юрэнхы түхэл.

ЧУКОТКЫН ОРОШОДОЙ ТУРШАЛГА

Чукоткын орошодой «Ударник» совхоздо ажалаа шэнэ ... эмхидхэжэ байна.

— Совхозой орошодой бригада бүхэн хоёр звенодо хубаагдаа юм, — гэжэ «Ударник» совхозой директор Г. ...ский хэлэнэ. — Тиин ... звеногой тундрада һүр оронуудые адуулжа байна, нүгөөдэнь совхозой түб ... байдаг юм. Иигэжэ ... һара болоод лэ бэе ... һэлгэнэ.

...эй урда тээ «Ударник» совхоздо, мүн Чукотский автономито округой бусад ажахынуудта орошод ... жэлдээ һүрэгтээ ... тундрын тала дайдаар ... ябадаг һэн. Оро адуулгын ... халаанай графи... хүдэлдэг болоходо, совхозой ... хүн зоной ажаһуудалай амаралтын эрхэ байдалые һайжаруулха, мүн мал ажалда хүдэлхэ хүнүүдые бэлдэхэ асуудалнуудые шиидхэхэ аргатай болоһон байна.

Совхозой захиргаан орошодой бригадануудта вездеходуудые үгөө. Оронуудай бэлшэдэг газарнуудта байшангууд — «гостиницанууд» баригданхай, орошодой мэдэлдэ нүүдэл гэрхэнүүд, нэгэ газарһаа ондоо тээшэнь абаашагдадаг радиостанцинууд үгтэнхэй.

«Ударник» совхозой дүй дүршэлые хэрэглэхэдэ, Магаданска областиин бусадшье ажахынуудта мэргэжэлтэдэй асуудалые шиидхэхэдэнь туһалха юм. Чукоткын тундрада шалгагдажа, һайн үрэ дүнгүүдые үгэһэн туршалгануудые шэнжэлһэн мэргэжэлтэд иимэ тобшолол хэһэн байна.

...аршье уларилда хүдэлдэг аэропорт

Молдавиин ниислэл хотын аэропорт манатай бүрхэг үедэшье лайнернүүдые ... байна. Эндэ навигацино ба радиотехническэ түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Тиигэжэ самолёдууд та... ...гүй ниидэдэг болоо. Радионавигациин ба хэлхеэ ...ой түхеэрэлгэнүүдые шэнэдхэн һэлгэжэ дүүргэнхэй. Самолёдуудай ниидэлгэ, дэгдэлгэ болон буулга автомат аргаар бэелүүлэгдэдэг болоо. Мүнөө жэл Кишиневой аэропортдо ниидэлгэ-буулгын талмайе шэнэдхэн заһажа дүүргэхэ байна. Тиихэдэнь бүхы түхэлэй лайнернүүдые угтан абаха аргатай болохо юм.

ЭЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

КПСС-эй Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь И. А. Антакшиновагай «Зохёон байгуулагшадай ниитэ жагсаалда» гэһэн Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэртэ зорюулагдаһан статьягаар КПСС-эй Буряадай обкомой пропаганда ба агитациин таһагай «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ номер нээгдэнэ.

«Сибирь: аласай саана алас» гэһэн статья үргэн ехэ энэ хизаар нютагай саашанхи экономическа ба социальна хүгжэлтэ тухай дурдана.

«Ажал хэрэг, дүй дүршэл» гэһэн бүлэгтэ ажахын малшадай дунда эмхидхэгдэдэг социалис мүрысөөн, малай үбэлжэлгын үедэ ябуулагдадаг ниитэ-политическэ хүдэлмэри тухай Яруунын районой Нарһатын совхозой парткомой секретарь Ц. Дугданов хөөрэнэ.

Монголой Арадай Революционно партиин нэгэдэхи съездын эхилһээр 60 жэлэй ой мартын 1-дэ гүйсэбэ. Энээнтэй дашарамдуулан, КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагшын орлогшо, түүхын эрдэмэй кандидат Д. Шагдуровай статья хэблэгдэбэ.

«Уласхоорондын темэдэ» гэһэн гаршагта амгалан тайбан байдалда дуратай бүхы хүн түрэлтэнэй буруушаадаг капиталис оронуудтахи шэнэ түхэлэй фашис үзэлтэй зарим бүлэглэлнүүдэй хорото ябуулганууд тухай хөөрэгдэнэ.

Дэлхэй дээрэхи эгээл олон хүнэй хабаададаг демократическа эмхинүүдэй нэгэн байһан Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федераци тухай тоо, баримтануудые «Уласхоорондын справочник» дурадхана.

В. ИВАНОВА.

ЭХЫН ҺАЙХАН ЖЭШЭЭ

«МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН» гэһэн конкурсдо ерэһэн очерк

Һ АЙН ХҮН тухай бэшэхэнь хүнгэн гээд зариман һанадаг. Үнэндөө, тэрэ тиимэшье бэшэ. Хүниие үлүүсэ ехээр магтажа, үнгэрмэ гоё «күнгэн малгай» үмдэхүүлжэ болохогүй. Тиигээдшье хүнэй һайн һайхан шэнжэ, арюун сэбэр абари зан хуу наана тобойжо, нюур шарай дээрэнь бэшээтэй байдаггүй ха юм.

«Хүнэй һайниие нүхэсэжэ мэдэхэ, мориной һайниие унажа мэдэхэ» — гэжэ арад зон хэлсэдэг байһан. Харин мүнөө сагта хүнэй һайн һайхан шэнжые тэрэнэй хамтын хэрэгтэ оруулһан хубитаар, түрүү үзэл бодол, арюун хүсэл эрмэлзэлээр, үнэн сэхэ ябадалаарнь сэгнэдэг гээшэ аабзабди даа.

Ёһотойл ажалша, олоной хэрэгэй түлөө ходо оролдожо ябадаг хүниие зон нүхэдынь хэзээдэ хүндэлдэг, һайн үгөөр магтан хэлсэдэг шуу.

Цырен-Дулма Ринчиновна Гомбоева тухай, тэрэнэй олон хүбүүд, басагад тушаа хюмһанайшье харын зэргэ муу үгэ хэлэхэ хүн бүхы Санага нютагта байхагүй ёһотой. Уулзаһан, хөөрэлдэһэн лэ хүмни тэдэниие сэдьхэлэй һайхан үгэнүүдээр магтан, халуун дулааханаар хэлэдэг байба.

—Үнинэйл хүдэлнэ даа энэ Цырен-Дулма. Дүшөөд жэлэй туршада малай хойноһоо үдэр бүри һалиржал ябана хаш. Яагаа хашардаг, залхуурдаггүй хүн гээшэб. Нёдондо пенсидэ гараа гэжэ дуулаа һэм. Теэд малаа тушаагаагүйл даа. Болихомни гээгүй хадаа хүдэлжэ байгаа юм бээз,—гэжэ нютагайнь нэгэ үбгэжөөл хэлэжэ һуугаа бэлэй.

Энээн дээрэнь совхозой парткомой секретарь Виктор Федорович Бандеевэй иигэжэ хэлэһэниие нэмэхэ хэрэгтэй:

— Ажалаа һайн мэдэхэ, шадамар бэрхэ малшад хаанашье байдаг aаб даа. Теэд гансахан өөрынгөө урдахи ажал хараад, һайнаар хүдэлөөд ябаһамни хүрөө гэхэгүй, олоной аша туһада, ниитын хүдэлмэридэ арга шадалаараа хабаадалсажа ябадаг хүн мүнөө илангаяа үнэтэй. Цырен-Дулма Ринчиновна олон жэлдэ сомоной, районой Соведэй депутадаар һунгагдахадаа, зоной найдабариие яһалал харюулдаг, ехэ багашье һаань, ниитын хэрэгтэ хабаадалсахал гэжэ оролдодог гээшэ.

Иигэжэ нютагайнь зоной тэрээн тухай һайн һайхан үгэнүүдые хэлэхые дуулаад байхадаа, энэ малшантай заатагүй уулзаха гэжэ шиидээ һэм.

Цырен-Дулма Гомбоева дундуурша бэетэй, урин дулаан харасатай, аали намдуу хүдэлэсэтэй, таби гарамгай наһанай эхэнэр байба.

—Ажалаа сараар хэнэ гээшэ гүт? Морин үгы юм гү?—гэхэдэмни, тэрэ иигэжэ хэлэбэ:

—Харахадатнай, һонин байна бээз? Манай Захааминай, Ахын районһоо бэшэ тээ сар хүллэхээ болинхой гэлсэгшэ. Үнэндөө, энэтнай удааншье һаа, моринда орходоо һураггүй хүсэтэй, үбһэ, зеленко асарха, шэбхэ шабааһа зөөхэдэ һайн юм. Бидэш морёороо малаа адуулдаг, иишэ тиишээ ошоходоо унадаг, тэрэнээ гамнадаг гүбдээ даа.

Малшанай гэртэ оргсты, дулаасагты гэжэ уряашье һаань, түрүүн байра байдалыень хараха гэжэ шиидэгдэбэ. Үхэрнүүдэйнь хашаа хуушан, нара, һалхинда газаа тээһээ харлашанхай. Тиигэбэшье тэрэнь яб-таб байса заһабарилагдаһан, ханынь забһар хуу шабаатай. Илангаяа нарай тугалнуудай байдаг байрые дулаалһыень хараад гайхааб. Үхэрэй нойтон шабааһан шабар хоёрые зууршаад, зай забһаргүйгөөр шабажархинхай.

— Эдэш дүшөөд онуудта бодхоогдоһон хашаанууд. Шэнэһэн модоор баригдаһан хадаал мүнөө болотор үмхирөөгүй байна ха юм. Заһабарилгын хүсөөр лэ эдээн соо мал үбэлжүүлэгдэнэ,—гэжэ Цырен-Дулма Гомбоева хэлэнэ.

—Совхоз малай байра шэнээр баринагүй гү?—гээд асуубаб.

— Баридаг даа. Теэд аяар дүшэ шахуу гүүртын байрые нэгэ доро шэнэлжэрхихэ аргагүй гээшэ. Хэдэн жэлэй саана манда шэнэ гэр, бүлүүртэй хүдаг барижа үгөө һэн. Иигэд һаяар эндэмнай шэнэ хашаа баригдаха ёһотой,—гэнэ.

Байрань хуушаншье һаа, тэдэнэйнь газаагуур, досоогуурхи айхабтар сэбэр, бүхы юумэнь гуримтай. Олон малай байһан газарта хэзээшье монсо-сонсо шабааһан газаагуурнь байдаг гүб даа. Харин эндэ тиимэ юумэн харагданагүй.

— Бидэш малайнгаа шэбхые алта мүнгэн шэнги үнэтэйдэ тоолодог зомди. Нэгэдэхеэр, энэмнай хохир-дэбдихэр болгогдоно. Хоёрдохёор, тэрэнээ сабшалан дээрээ тараанабди, гурбадахяар, энээгээрээ малайнгаа байра шабана ха юмбибди, —гээд, урихана ар тэрэ энеэбхилхэ юм.

Цырен-Дулма Ринчиновна Лёля басаган Роман хүбүүн хоёртоёо мяханай гүүртын тугал хүхүүлдэг 163 үнеэд, гунжадые харууһална. Үнеэн бүхэнһөө тугал абаад, тэрэнээ эхэдэнь табижа хүхүүлэн, 6—7 һаратай болотор түлжүүлжэ, тушаадаг юм. Тиихэдээ тугал бүхэниие шадаал һаа, ехэ шэгнүүртэй болгохо гэжэ оролдоно. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй ашаар үхэрэй эрхим шанартай мяхан ехээр абтаха байна бшуу.

Үнгэрэгшэ жэлдэ үбһэ тэжээл дутамаг, хүйтэн, саһа ехэтэй үбэл байжа, малшадта айхабтар хүшэр хүндэ байгаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, эндэмнай үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүри-дэ оройдоол 4—5 центнер үбһэн үгтэнэ. Жэшээнь, үмсынгөө үнеэндэ адагынь 15—18 центнер үбһэ бэлэдхээгүй һаа, үбэлжэжэ шадахагүйбди гэжэ айл бүхэн мэдэхэл. Иигээд ерэхэдээ, эндэ найдаха гол юумэн хээрын, ой тайгын бэлшээри болоно бшуу. Үбэл, зунгүй адуулһанай ашаар лэ малаа тобир тарганаар ондо оруулна, тугал олоор абана ха юм. Нёдондоной хүшэр хүндэ уларилтай эрхэ байдалдашье энэ гүүртынхид зуун үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 81 тугал түлжүүлээ, нэгэшье үхэр гарзалуулаагүй. Тиихэдэ Роман хүбүүниинь өөрынгөө харууһалдаг 34 үнеэдһээ 31 тугал абажа томо болгоо.

Зургаан жэлэй саада тээ һэн. Роман Соктоев арбадахи класс дүүргээд байхадаа, эхэдээ иигэжэ хэлэбэ:

— Эжы, битнай тантаяа малшан боложо хүдэлхэмни.

— Теэд үетэн хүбүүд, басагадшни саашаа һурахамнай гээд, хото город руу ошожо байна бэшэ гү? Ши юундэ гээгдэхэеэ һанаабши? — гэжэ гайхаба Цырен-Дулма Ринчиновна.

— Үгы, ондоо тээшээ ошохогүйб. Аяар зургаан дүүнэрни һуража байна ха юм. Гансаараа хүдэлжэ, маниие хэды болотор тэжээхэ хүмта?—гээд хүбүүниинь урдаа оруулбагүй.

Х ҮБҮҮНЭЙ ажаллажа эхилһэн түрүүшын жэлдэ үбһэ тэжээл дутамаг, хүйтэн, хүшэр хүндэ үбэлжэлгэ тушаалдаба. Хажуугаарнь шэнэ түрэһэн хальмаг үүлтэрэй дошхон зарим гунжадынь тугалаа голожо зобообо. Мүн тэжээлэй бага дээрэһээ зарим тураһан үнеэд хүхэ дэлэнгүйгөөр түрөөд, баһал тугалаа ёһоор садхаадаггүй байба. Үглөөгүүр бүрэнхыдэ гараад, үдэшэ орой болотор малай байра соо хүдэлхэ ушар тоогүй олон болоо. Һүниндөөшье манажа тугал абадаг һэн. Юрэдөө, заримдаа нам һуужа, сайшье ууха сүлөөгүйшье сагууд болодог бэлэй. Хэды шанга жабар үлеэжэ гү, али нюдэ хараха аргагүй саһа бордоһоншье шэдэлжэ байг, өөрэлгүй үнеэхи үхэрнүүдээ бэлшээридэнь туужа гарахаш. Тэдэниие хооһоор хаагаад һуухагүй ха юмши. Ямаршье бэрхэшээлэй тохёолдоходо, эжынгээ хажууда хүдэлжэ байхада, ямар нэгэ бата бэхи ханын саана, найдамтай түшэг тулгууритай шэнгеэр хүбүүндэ һанагдагша бэлэй. Эхын һургаал заабари, жэшээ гээшэ юунһээшье үнэтэй.

Тиигэбэшье дэмы эндэ хүдэлхэеэ үлөө гээшэ гүб, ёһотой малшан боложо шадахагүй хаб гэһэн бодолнуудшье түрүүшээр хаа-яа тэрээндэ түрэдэг байгаа. Илангаяа үдэшэнь бүрүүлхэн гэрэлтэй хашаа соо нарай тугал эдеэлүүлжэ байхадаа, эгээл энэ үедэ зарим үетэн хүбүүд, басагадни хаана нэгэ тээ хото городой яларма үйлсөөр сэнгэжэ, кино, театр руу хүхюутэйгээр субажа ябана ёһотой гээд һанахадань, досоонь бүришье хүлгөөтэй болохо.

Теэд эндэһээ ябашоо һаам, эжымни хэйшэн гэхэб? Совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй оройдомни ондоо хүниие үгөөшье һаань, эжыдэмни хүндэл болохо. Баһа Соктын Шойжабай ехэ хүбүүн малшан болохом гэжэ байжа гүйгөөд, тухашархадаа тэрьелшоо, түлюурхэн байбал гэлсэхэ гүб даа гээдшье һанаад үзэхэ юм.

Мэдээшьегүй байтарнь, дүрбэ-табан жэл үнгэршэбэ. Роман ажалдаа, амжалтадаа башаржа, юунэйшье болоходоо тухашарха, тунхарихаа болёо. Иигэжэ мал хаража, совхозойнгоо һүрэг олошоруулалсажа ябахаһаань һайн һайхан ажал үгы шэнгеэр һанагдадаг болобо. Илангаяа хабартаа, зундаа хүхэ ногоон тала дайдаар үхэрнүүдые адуулжа, хүхы шубуунай хонгёо дууе шагнажа, ой модоной набшалха, сэсэг намаагай һалбархые хаража ябахадань, юунһээшье һайханаар һанагдадаг. Нёдондо совхозойнь парткомой секретарь В. Ф. Бандеев ерээд, иигэжэ хэлэбэ:

— Зай, Роман, шамайе дунда шатын хүтэлбэрилхы кадрнуудые бэлдэхэ техникумдэ һурахыеш эльгээхэ гэлсээбди. Ошохо гүш?

— Үгы даа. Малаа, нютагаа орхижо, ондоо тээшээ ошохогүйб. Хүдөө ажахын техникумдэ гү, али институтда заочноор һурана бээзэб, — гэбэ.

— Саашаа һурахагүй юм һаа, һамга абыш, гэрлыш. Бишни пенсидэ гарабаб, ашанараа хараад гэртээ һууха б,— гээд, эжынь хажуу тээһээнь дуугарна.

—Гүша наһа хүрэхэдөө гэрлэхэб. Хаана ярахабиб,—гэжэ энеэбхилэн хэлээд, Роман газаашаа гаража ябашоо һэн.

Эгээл 13 жэлэй саана нүхэрэйнгөө наһа барахада, Цырен-Дулма Ринчиновна наймэн багахан хүүгэдтэй үлэһэн юм. Хэды иимэ бэрхэтэй байдалай тохёолдоошье һаань, ажалаа орхёогүй, урда мэтэ эрхимээр хүдэлжэл ябаа, үхибүүдээ бултыень һургаа. Тэдэнь ажалша бэрхэ, Эхэ орондоо, совхоздоо аша туһатай, хүн зондоо хүндэтэйшье хүнүүд боложо ябана. Таня басаганиинь хүдөө ажахын институт дүүргээд, совхоздоо ветврачаар хүдэлнэ. Лёля Роман хоёрынь малшад. Валерий совхоздоо ажалладаг, Сергей хүбүүниинь нёдондо Совет Армиин албанда мордоо һэн, Юринь хүдөө ажахын институтда орООд һуража байна, Дарима Саян хоёрынь нютагайнгаа дунда һургуулида һуранад.

Энэ—манай үеын юрын лэ хүдөөгэй айлай ажабайдалай, ажалай намтар. Совет засагай, Коммунис партиин аша түһаар лэ манай үеын хүн иигэжэ өөрынгөө дуратай ажалые олоод, зүрхэ сэдьхэлэйнгээ халуун хүсэл эрмэлзэл, бэлиг шадабариие гүйсэд харуулха, сүлөөтэ ажабайдалаа зохёожо, үри хүүгэдээ хүмүүжүүлжэ, һургажа, баян дэлгэр байдалтай, жаргалтай һайхан һууха аргатай байна бшуу.

М. НАМЖИЛОВ.
Захааминай районой Санагын совхоз.

Хилын саанаһаа

ТАСС АПН

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮШЭГ ТУЛГУУРИ, ХҮН ТҮРЭЛТЭНЭЙ ЭТИГЭЛ НАЙДАЛ

КПСС-эй түүхэтэ XXVI съезд баярай оршон байдалда үнгэрнэ гэжэ уласхоорондын олониитэ сэгнэнэ. Элдэб оронуудай политическэ ба ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, хэблэл съездын хүдэлмэриие, КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл дотор найруулагдаһан эб найрамдалта, бүтээмжэтэй һайн совет шэнэ үүсхэлнүүдые үргэнөөр зүбшэн хэлсэнэ, тайлбарилна. Партиин дээдэ хуралдаан коммунизм тээшэ Соведүүдэй ороной даошалгын асари ехэ шэнэ хараа түсэбүүдые нээнэ, эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ талаар КПСС-эй, бүхы совет арадай хэлбэрипэгүй хүсэл эрмэлзэлтэй байһые шэнэ хүсэтэйгөөр харуулна гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

Соведүүдэй ороной амжалта, туйлалтануудые манай дэлхэй дээрэхи олон миллион хүн зон һайшаана гэжэ ГДР-эй «Нойес Дойчланд» газетэ бэшэнэ. Эдэ амжалтанууд бүхы социалис хани нэгэдэлдэ, эб найрамдалай ба социальна дэбжэлтын түлөө бүхы арадуудай тэмсэлдэ түүхэтэ удха шанартай байха юм. Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэл дотор совет арадай урда табигдаһан зорилгонууд айхабтар ехэ, эдэ бүгэдэ СССР-тэ коммунис байгуулалтын шэнэ хараа түсэбүүдые нээнэ. Капиталис оронуудта хүдэлмэригүйшүүлэй ургажа, саарһан мүнгэнэй үнын унажа, экономическа доройтон уналгын боложо байха үедэ социализмын амжалта, илалтанууд асари ехэ байна.

Совет ороной ажалшад коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һууриие байгуулгын, хүн зоной ажабайдалай материальна ба оюун ухаан бодолой хэмжээе дээшэлүүлгын бүхы шатануудта элитэ ехэ амжалта туйлаба гэжэ РКП-гэй ЦК-гай орган «Скынтейя» газетэ бэшэнэ. Совет коммунистнуудай дээдэ хуралдаанай хүдэлмэри дүй дүршэлөө үргэнөөр халан абалсалгын оршон байдалда үнгэржэ байна. Партиин табиһан шэнэ зорилгонуудые совет коммунистнуудай, ороной бүхы ажалшадай бэелүүлхээр эрид шиидэнхэй байһыень делегадууд батална гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Совет хүдэлмэришэн анги, бүхы совет арад оронойнгоо социально-экономическа саашанхи хүгжэлтые хангахаар, коммунизм байгуулгада шэнэ амжалтануудые туйлахаар эрид шиидэнхэй байһанаа мэдүүлнэ.

Ленинскэ партиин съездын үнгэржэ байһан эб найрамдалай ба зохёохы ажалай суртал һургаалнууд олон миллион хүн зоной зүрхэ сэдьхэлдэ айхабтар ехэ урма баяр түрүүлнэ гэжэ Лаосой «Сиенг пасасон» газетэ тэмдэглэнэ. Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалгые юунһээшье үлүүдэ тоолодог Коммунис партиин политикые совет арадай нэгэн һаналтайгаар дэмжэлгэ энээниие гэршэлэн тэмдэглэнэ. Эб найрамдал, арадуудай сүлөөтэ ба бэеэ дааһан байдалые хамгаалха талаар шэглүүлэгдэһэн тэрэнэй эсэшэ сусашагүй хүсэлэл оролдолгонууданнь түлөө, эб найрамдал ба социальна дэбжэлтэ хангаха хэрэгтэ асари ехэ хубитаяа оруулһанайнь түлөө бүхы дэлхэйн түрүү хүнүүд КПСС-тэ баяр баясхалан хүргэнэ.

Буу зэбсэгүүдые хуряалгын бүхы асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхөөр СССР-эй бэлэн байһые харуулхадаа, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь мүнөө үеын гол шухала асуудалнуудаар, тусхайлбал, ОСВ-һээ эхилээд, совет-американ хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалга эмхидхэхэ тухай тодорхой дурадхалнуудые оруулһан байна гэжэ Югославиин «Борба» газетэ бэшэнэ.

Совет эб найрамдалта шэнэ үүсхэлнүүдэй удха шанарые баруунай оронуудай зарим тодорхой бүлэгөөрхидэй доошо дарахые оролдоошье һаань, дэлхэйн олониитэ, ушар ёһо ойлгодог гүрэнэй ба политическэ ажал ябуулагшад Советскэ Союзай гадаадын политическэ шэнэ алхамуудай бодото тодорхой, үргэн байһые тэмдэглэнэ.

Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэл хадаа эб найрамдал бэхижүүлхэ, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлаха замда асари ехэ алхам болоно гэжэ түрүү үзэлтэй голлистнуудай федерациин национальна секретарь **Ж. Блаш** (Франци) мэдүүлөө. Хөөрэлдөөнүүдые эхилхэ шухала, энээнэй тула түрүүшын шата болгожо, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые зогсоохо хэрэгтэй. Сэрэгэй талаар этигэл найдалай хэмжээнүүдые үргэдхэхөөр СССР-эй бэлэн байлга һайн үйлэ хэрэг болоно.

Буу зэбсэгүүдые хиналтын таһа баригшадай американ нэгэдэлэй президент Г. Сковилл үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй XXVI съезд дээрэ Л. И. Брежневэй элидхэл дотор найруулагдаһан үүсхэлнүүд буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлаха, уласхоорондын шахардуу байдалые һуларуулха зорилготой байна гэжэ тэмдэглээ.

Шахардуу байдалые һуларуулга, совет арадай байдалые улам һайжаруулга — эдэ бүхы асуудалнууд КПСС-эй XXVI съездын бүхы хүдэлмэриин гол анхаралда табигдана гэжэ Францын **«Юманите диманш»** тэмдэглэнэ. Мүнөө үедэ бүхы арсалдаата асуудалнууд байлдаанай талмай дээрэ бэшэ, харин хөөрэлдөөнүүдэй столой саана шиидхэгдэхэ аргатай гэжэ Л. И. Брежневэй найруулан табиһан гадаадын политическэ үүсхэлнүүд элирхэйлнэ. Буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлаха замдахи бүхы бэрхэшээл түбэгүүдые зайсуулан сараха хэрэгтэй. СССР-эй зүгһөө иимэ һайн һайхан хүсэл эрмэлзэл гаргагдана.

Шэнэ совет табан жэлдэ эд бараа үйлэдбэрилгые ехэдхэлгэдэ гол анхарал хандуулагдана гэжэ «Вашингтон пост» газетэ «1981 — 1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые» тайлбарилан бэшэнэ.

ВАШИНГТОНОЙ БА ПЕКИНЭЙ ҺЭДЭЛГЭНҮҮД БУРУУ ҺҮРӨӨ

ХАНОЙ. Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай хүдэлөөе империализмда эсэргүү тэмсэлэй зорилгоһоо хадууруулха, тэдэнэй дунда һанал бодолой алгасал үүдхэхэ гэһэн харата һэдэлгынь буруу һүрэһые тус оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Делидэхи зүблөөн элирхэйлэн харуулаа,—гэжэ СРВ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Нгуен Ко Тхать «Вьетнамай голос» гэдэг радиостанцида интервью үгэхэдөө мэдүүлбэ. Зүблөөнэй дүн болохо документнүүдһээ харахада, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай гүрэнэй ба правительствануудай толгойлогшонорой Гаванадахи конференци дээрэ соносхогдоһон гол ёһонуудые энэ хүдэлөөнэй баримталдаг байһаниинь элирнэ.

Бүхы дэлхэйн амгалан байдалай түлөө, уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулхын түлөө тэмсэхээр, Дүтын Зүүн зүгэй, Африкын ба Латиин Америкын арадуудай өөһэдынгөө байдал өөһэдөө тодорхойлхо, национальна бэеэ дааһан байдалтай, бүрин сүлөөтэй байха эрхын түлөө үнэн зүб тэмсэл дэмжэхээр шиидэнхэй байһанаа энэ хүдэлөөндэ хабаададаг оронууд лаблан батална гэжэ министр тэмдэглээ.

Зүблөөндэ хабаадагшадые хашаха, баруун оронуудай ба Хитадай номнолой хэрэгсэлнүүдэй үүдхэһэн, Кампучида харша кампанида тэдэниие татажа оруулха гэһэн Вашингтоной ба Пекинэй һэдэлгэнүүд Делидэ буруу һүрэһэн байна гэжэ Нгуен Ко Тхать тэмдэглэбэ. Пол-потынхидые Кампучиин «делегадууд» болгожо зүблөөндэ хабаадуулха, «Кампучи тушаа уласхоорондын конференци» гэдэгые зарлаха шухала гэһэн һанамжа зүблөөнэй дүн болохо документ дотор оруулха һанаашалгань бүтөөгүй. Энэ һанаашалгань НРК-да эсэргүү үнэхөөрөө харата балмад ябуулга болоно.

ПОЛЬШОДО ХАРША КАМПАНИ

ВАРШАВА. Польшо, тэрэнэй түүхэ ба соёл империализмын ээрхэг түримхэй центрнүүдэй зүгһөө түрүүшынхеэ гүжэрдэгдэжэ, доромжологдожо байнагүй, — гэжэ «Жолнеж вольности» газетэ бэшэнэ. ФРГ-гэй үһеоншэд энэ талаар илангаяа шунахай ябуулга гаргана. Коммунизмда эсэргүү баруунай түбүүд ПНР-тэхи социально-экономическа шахардуу байдалые харата һанаашалгануудтаа, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай оронуудай амгалан гуримаар зэргэ оршолгодо оройдоошье хабаагүй һанаашалгануудтаа хэрэглэхэ һэдэлгэ гаргана.

«Германска империализмын ба фашизмын ээрхэг түримхэй хүсэнүүдые «сагааруулхын» тула ФРГ-дэ үүдхэгдэһэн, Польшодо харша кампаниин харата зорилгые элишэлхээр олон жэшээ дурдажа болохо байна. Тэдэнь фашизмые һэргээлгэдэ туһа хүргэнэ, гитлеровецүүдэй гэмтэ ябуулгануудые үмэглэхэ һэдэлгэ болоно гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ. Баруунай үһөө нэхэгшэ этэгээдүүдэй хорото аашануудта поляк арад хамаагүйгөөр хандаха ёһогүй, бүхы дэлхэйе эзэмдэхэ гэһэн гитлеровецүүдэй һанаашалгада Польшын түрүүлэн дайрагдаһые һанаха зэргэтэй арга хэрэгсэлнүүд олошороо. Гитлеризмдэ эсэргүү нэгэдэлдэ хабаадагшад бултадаа, амгалан байдалай, уласхоорондын харилсаа холбооной түлөө тэмсэгшэ түрүү үзэл бодолтой бүхы хүсэнүүд дээрэ дурдагдаһые һанаха ёһотой,—гэжэ «Жолнеж вольности» тусхайлан тэмдэглэнэ.

ХҮГЖЭМ

СИМФОНИЧЕСКА ҮДЭШЭ

Буряадай гүрэнэй филармони симфоническа оркестрэйнгээ ээлжээтэ концертые партиин XXVI съездтэ зорюулаа юм. Тус концерт Буряадай АССР-эй арадай артист М. Балдаевай хүтэлбэри доро үнгэрөө.

Манай үе сагай агууехэ композитор Д. Шостаковичой «hайндэрэй увертюра» гэжэ зохёолоор концерт нээгдэhэн байна. Энэ зохёол хадаа коммунизм байгуулжа байhан совет хүнэй гэрэлтэ hайхан, оптимис үзэл бодолой hүлдэ болон сопостодог. Тиимэл хадань энэ зохёолые совет арадай hайндэрнүүдтэ хүгжэмшэд гүйсэдхэдэг шуу. Д. Шостаковичой үшөө нэгэ зохёолые — суута Юhэдэхи симфониинь оркестр гүйсэдхөө. Уянга болон шог, драматизм болон философско бодомжолго мэтын зүйлнүүдые тон адляар багтааhан өөрсэ янзын энэ зохёол 5 хубиhаа бүридэдэг юм. Д. Шостаковичой эдэ зохёолнуудые симфоническа оркестр юрэнхыдөө hайнаар наадаа. Гэбэшье Юhэдэхи симфониин олон «шарайта» драматургиие үшөө hайнаар тайлбарилан харуулжа болохоор лэ байгаа гэжэ hанагдана.

Буряадай комсомолой шангай лауреат В. Усовичой «1-дэхи номерой партбилет» гэжэ кантата манай городой хүгжэмтэ соёл болбосоролдо горитойхон үйлэ хэрэг болоно үгөө hэн. А. Безыменский, Д. Гулиа, П. Богданов, В. Маяковский гэгшэдэй үгэнүүдые хэрэглэн, В. И. Лениндэй түрэhөөр 110 жэлэй ойдо зорюулан, композитор энэ кантатаяа зохёон бэшэhэн байна. В. Усовичой зохёохы эрмэлзэлэй дэлисэ угаа үргэн, шэнэ онол арганuудые бэдэрэн олоходоо, композитор угаа шадамар юм. Оперо, симфони, инструментальна концерт, камерна зохёол, дуун — элдэб янзын жанрта композитор амжалтатайгаар ажалладаг.

Хүүгэдэй болон холимог хоортой, оркестртэй хамта баритон хоолойтой ганса дуушанай гүйсэдхэхөөр зохёогдоhон «1-дэхи номерой партбилет» гэhэн кантата табан хубиhаа бүридэнэ. Агууехэ удамаршын, багшын «юрын аад, агуу» образые тайлбарилан харуулха гэhэн удхаараа тэдэнь нэгэдэнхэй. Сэдьхэл зүрхэнэйнгөө бодолые хөөрэжэ байhан маягтайгаар эхилээд, томо тобшолол гаргаhаниинь кантатын драматургическа үндэhэн болоно үгэнхэй. Сэдьхэл бодолой hайхан мэдэрэл хүдэлгэдэг, түхэл маягаараа бүридэнгы, гоё аялгатай байhаараа В. Усовичой кантата шагнагшадай дурые буляана.

Дуушан Г. Багадаев, дирижёр М. Балдаев, хормейстернүүд. В. Мантатова. А. Большаков гэгшэд хүгжэмэй училищиин хоортой. филармониин оркестртэй хамта кантатын hайн hайхан шанарые тайлбарилан харуулжа шадаа гэжэ сэгнэхээр.

— Коммунист хүн хадаа манай ороной эгээл ехэ үйлэ хэрэг гэжэ сэгнэгдэhэн Коммунис партиин XXVI съездын боложо байхада, минии кантатын наадагдаhанда би угаа ехэ баяртайб, — гэжэ композитор хэлээ hэн. — Энэ хадаа партиингаа ехэ хуралдаанда минии зохёохы ажалай тоосоон болоно.

Москвагай консерваториин V курсын студент, Лейпциг хотодо болоhон И. С. Бахай нэрэмжэтэ уласхоорондын конкурсын лауреат, залуу пианист Баир Шагдарон гэгшэ оркестртэй хамта клавир дээрэ гүйсэдхэхөөр В. Моцартын зохёоhон 24-дэхи концертые наадажа, симфоническа үдэшые шэмэглэhэн байна. Наhаараа залуушье hаа, Баир Шагдарон фортепианын клавиатурын «нюусануудые» сүлөөтэйхэнөөр гаргажа hуранхай, болбосорhон шахуу хүгжэмшэ юм байна. Бахай нэрэмжэтэ нилээн хүшэрхэн конкурсдо хабаадажа, амжалта туйлаhаниинь (IV шанда хүртөө) энэ бэшэгшыемнай гэршэлнэ бшуу. Фортепиано дээрэ тон бэрхээр, бодомжотойгоор наадаха, hайхан абяа гаргаха шадабариие өөрынгөө багшаhаа, мэдээжэ совет пианистка Т. П. Николаеваhаа Б. Шагдарон халан абанхай. Моцартын зохёолой гүн удхые тэрэ ехэ бэрхээр тайлбарилжа шадаа.

Залуу пианистын угаа бэрхээр наадажа шададаг маяг оркестрэй дутуу дутуу дунданuудые «халхалаа» гээшэ. Юуб гэхэдэ, Моцартын нарин нягта зохёолые тайлбарилан харуулха дүршэлгүйшэг байhан манай оркестртэ яhалашье орёо зорилго тудаа гээшэ ааб даа.

Баир Шагдарон пианист байхынгаа хажуугаар бэлигтэй композитор юм. Мүнөө Улаан-Үдэ ерэхэдэнь, тэрэнэй зохёолнуудтай танилсангүй үлэhэмнай харамтай байна.

Симфоническа концертдэ яhала олон шагнагшад сугларжа, хүгжэмшэдые халуунаар угтан амаршалаа.

О. КУНИЦЫН,
искусство шэнжэлдэг эрдэмэй, кандидат.

Дамба ЖАЛСАРАЕВ,

Буряадай АССР-эй арадай поэт

МАНАЙ БАМ

Юуб гэхэдэ, эндэмнай
Юрэ суглараhан зон бэшэ,—
Бүхы орон, зонойнгоо
Бүрин этигэмжэтэн лэ!

Хабтагай талын хаатаhаа гү,
Хадын үндэр саклиhаа гү,
Намжаа Волгын эрьеhээ гү,
Нарата Дунда Азиhаа гү,
Түмэршэ Ураалай цехhээшье,
Түүхэтэ Метростройhоошье,
Эгээл ехэ хотоhоошье,
Эгээл бага тосхонhоошье—
Агуу Эхэ оронойнгоо
Алиш тээhээ ерэhэн зон
Эбэй ольhон амисхал соо
Эльгэлэн ажабайнабди.

Хани барисаан тухайгаа
Хабархан хэлэдэг бэшэбди, —
Харин, нэгэ бүлэдэл,
Хамтадаа хамагаа хэнэбди;
Хүшэр хүндөө — тэгшээрнь,
Хүхюун баяраа — тэгшээрнь,
Хуу бии, үгыгөө,
Хубхай хооhон үгэгүйгөөр,
Хубаалдажа ябанабди;
Хамаг дутуу дундануудые
Хамтадаа шүүмжэлнэбди,
Харгыhаа хадуураашадые
Хамтадаа шоо үзэнэбди...
Дүтын нүхэд — нигэжэ
Дүрөө ниилэн дабшанабди!
Гансахан харгы бэшэ —
Газар дэлхэй дээгүүр
Ерээдүй руу зурыhан
Ехэ зам баринабди.

6.

«Сталинградайбди!» — гээд омогорхон,
Сэрэгшэ ветеранууд хэлэдэг.
«Бамайбди!» —гээд бидэнэр
Баhа омогтой хэлэнэбди.
Сталинградайхид, хүлисэгты —
Сасуулмаар бэшэшье hаа,
БАМ Сталинград хоёр
Баатаршалгын нэгэ зэргэдэл!

Хүдэлмэри — дайн бэшэ,
Хүлhэн — шуhан бэшэ.
Тингэбэш гол удхаараа
Тэндэш, эндэш — тэмсэл.

Бүгэдын Эхэ — оронойнгоо
Бүхы баатаршалгануудай
Толотомо эстафетэ
Тодон абаа бэшэ гүбди?!

Агуу тэрэ эстафетэ
Аяар хаанаhаа дамжанаб,
Туулган, шуурган соогуур
Тулажа ерэhэн түүхэтэйл.

Сиидэгэр зүдэрүү байhан
Сибиринн уурхайн оёорто
Түмэр гэнжэ шэрэнхэй
Түрүүшүүл — Россин хүбүүдhээ

(Түгэсхэл. Эхининь февралиин 28-най, мартын 3-най номернуудта).

Баатаршалгын hабагша
БАМ тээшэш татаатайл!

Булад зориг, хүсэлтэй
Большевигүүдэй дүлэнhөө,
Түбнин эзэн ажалшанай
Тугыень үргэhэн Октябрьhаа
Баатаршалгын hабагша
БАМ тээшэш татаатайл!

Дайшалхы Спасскын hүнинүүдhээ;
Волочаевска үдэрнүүдhээ,
Түрүүшын коммунаhаа,
Турксиб, Магниткаhаа
Баатаршалгын hабагша
БАМ тээшэш татаатайл!

Шэрүүн хатууhаа сухарингүй,
Шэнэ газар эдлээшэдhээ,
Замбуулинhаа түбэгшөөнгүй,
Замай үндэрые нээгшэдhээ
Баатаршалгын hабагша
БАМ тээшэш татаатайл!..

Бүгэдын Эхэ — оронойнгоо
Бүхы баатаршалгануудай
Үндэр суута эстафетэ
Үргэлжэлүүлнэ бэшэ гүбди?!
Тиимэ ехэ этигэмжэ
Тэнгэриhээ буугаа бэшэ, —

Бүхы ахамад үетэнүүдэй
Бүрин хүсэтэ зориг,
Залан урагшаа дабшаха
Залиршагүй эрмэлзэл,
Угаа үнэтэ, хүндэтэ
Угай баялиг болон,
Мүнөө манай шуhан соо
Мүхэшэгүйгөөр бадарнал.

Мүн иимэ харюусалга
Мүрэ дээрээ даахадаа
Ехэрхэнэ бэшэбди —
Омогорхоно гээшэбди!

Баатаршалгын эстафетэдэ
БАМ — нэгэл дистанци.
Дабаанай саана — дабаан,
Дабаха хэрэгтэй бултыень!

Тингэбэшье манай БАМ
Тэдэнэй дунда набтардахагүй:
Тэмсэлтэ ажалай дабаан!
Манай ажабайдалай
Мартагдашагүй дабаан!

Манай БАМ гэхэ
Маша hайхан эрхэ
Дэмы бэшэ бидэндэ
Дэлхэй дээрэ үгтэбэл!

Балсан зүрхэн хоёроороо
БАМ-ай зам барихадаа —
Байдалайнгаашье зам
Барилсана бэшэ гүбди?!
Залуугайнгаа бэлшэртэ
Заяата зам шэлэгдэбэ!
Манай түбнин ехэ зам —
Манай хубнин ехэ зам!..

Сараа мүргүй тайгада
Самсаа сабшан байхадамнай,
Хүр саhан соогуур
Хүл алдан ябахадамнай,
Гэнтэ үүлэнэй саанаhаа
Гэрэлтэ гараhан нарандал,
Иимэ hайхан зураглал
Элнхэнээр харагданал:

Юрэнхы баатарай бэшэ,
Юрын бидэнэй гараар
Хүбшэ мэтээр татагдаhан
Хүнхинэмэ булад замаар
Сахилгаан үүдхэ поезднууд
Сагтай урилдан зуралзана,
Далайhаа далай хүрэтэр
Далайсаа эршэдхэн шуумайна
Сүл тайга, Сүмбэр уулые
Сүм харбаhан рельснүүдэй
Метр, километр бүриие
Минута, секундаар хубаарила
Үүдээ сэлиhэн тоннельнүүдые
Үндэр дохёогоор амаршалан,
Мүрөө тодоhон хүүргэнүүдтэ
Мөөрын хүгжэм бэлэглэн,
Ойн оазис станцинуудта
Олоной мэндэ дамжуулан,
Хүлэгэй хүлэг поезднууд
Хүсөө мэдүүлэн табилуулна,
Хизаарhаа хизаар хүрэтэр
Хиталзан шэнхинээ соёруулна

Дуута домогто Сибириин
Дуулим сэлгеэн дайдаар,
Нарата дэлхэйдэ гансахан
Нангин Байгалай хажуугаар,
Багжагар ногоон хушануудай
Баглагар майхан доогуур,

Асата эбэрээ дэлгэhэн
Арьял бугын дуун соогуур
Байдалай шэнэ hудаhан —
БАМ-ай hудаhан сохилно,
Барагдашагүй эршээрээ
Бата мүнхөөр сохилно!..
Байгал-Амарай магистраль
Байдалаймнай магистраль!

1977—1980

Улаан-Үдэ — Хойто-Байгал

Нютаг нютагай hонин

ШАДАБАРИ ЕХЭТЭН ШАЛГАРБА

Хяагтын түбэй больницада «Гэрэй эзэн эхэнэрнүүдтэ» гэhэн клуб байгуулагдаhаар хэдэхэн жэл болобо. Больницын хүдэлмэрилэгшэд сүлөөтэй сагтаа эндэ сугларжа, хубсаhа оёжо, эдеэ хоол бэлдэжэ hурадаг, поэзи, хүгжэмөөр hонирходог болонхой юм. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ эдэнэр «Огородой эдеэ яагаад дабhалхада, удаан саг соо хадагалагданаб?», «1980 оной моодо», «Буряад ороной поэдүүд», «Хүгжэмтэ Хяагта» гэhэн асуудалнуудаар hонирхолтой хөөрэлдөө, үдэшэ үнгэргөө hэн.

Эндэ «Буряад арадай эдеэн» гэhэн ээлжээтэ хэншээл hаяхан болобо. Тэдэнэрэн бэлдэhэн стол дээрэ буряад элдэб янзын эдеэн элбэгээр табигдаа. Конкурсын дүн гаргахада, Лениндэй орденто, РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй габьяата врач Г. В. Мункуевагай даадаг «Коммунис ажалай коллектив» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн терапевтическэ отделениин коллектив түрүүлhэн байба. Түрүү hуурида гараhан эдээнэртэ клубай советэй түрүүлэгшэ Т. Ф. Бачурина үнэтэ бэлэг барюулаа.

Удаань буряад арадай дуу гүйсэдхэлгөөр үшөө нэгэ конкурс үнгэргэгдэжэ, сугларагшадай анхарал татаба. Эндэ врач В. Д. Сыдеев, хүүгэдэй отделениин медицинскэ сестра Е. Ф. Бахманова гэгшэд шалгарhан байна. Удаань больницын буфетчица Е. Д. Чимитова Ч. Павловай «Адуушанай дуун» гоё hайханаар хангюурдахалаа, конкурсын нэгэдэхи шанда хүртэбэ.

Е. СУРМАЧ.

ЭГЭШЭ НҮХЭДӨӨ ДАГАН

Мухар Шэбэрэй районой «Забайкалец» совхозой түрүү механизаторнуудай нэгэн Агния Феоктистовна Варфоломеева, тэрэнэй нүхэд нютагаингаа хүн зондо хүндэтэн болонхой юм.

Эгэшэ нүхэдэйнгөө дүй туршлагые халан абажа, саашадань нэрэтэй түрэтэйгөөр үргэлжэлүүлхэ дуратай басагад — Татьяна Носкова, Любовь Ласточкина, Лариса Калашникова гурбан — мүнөө механизаторнуудай курсада hурана.

— Тэдэнэрэй hуралсалаа дүүргэжэ, үнэмшэлгээ абахадань, техникэ найдан үгөөд, дуратай хүдэлмэринь хүлээхэ зомди, — гэжэ ажахын парткомой секретарь С. И. Немчинов хөөрэнэ.

В. НАЙДАНОВА.

ОЛОНИИЕ УРМАШУУЛБА

Республикын техническэ мэргэжэлэй hуралсалай управлениин училищинуудай уран hайханай коллективүүдэй түгэсхэлэй харалга болобо.

— Буряадай АССР-эй хүдөө нютагуудта, мүн Улаан-Үдэ хотын ГПТУ-нуудта бии болгогдоhон уран hайханай коллективүүдэй харалгын дүн гаргахада, уран hайханай коллектив бүхэн hайн бэлэдхэлтэй байба, — гэжэ техническэ мэргэжэлэй hуралсалай управлениин начальнигай орлогшо Г. И. Петров мэдүүлээ.

Хүдөөгэй болон городой училищинуудай hурагшад республикын уран hайханай харалгада бэлдэхэдээ, дүн хамта 10 концерт табижа, аяар 6000-haa дээшэ ажалшадта наада харуулhан байна. Тэдэнэй дундаhаа Гусиноозёрскын гурбадахи ГПТУ-гай, Улаан-Үдын хоёрдохи, наймадахи ГПТУ-нуудай, хүдөөгэйхидэй дундаhаа Бэшүүрэй районой Бага-Куналейн, Хяагтын районой Хоронхойн училищинуудые нэрлэхэдэ болоно. Эдэнэр бултадаа түгэсхэлэй харалга дээрэ конкурсын шан, бэлэгүүдтэ хүртэбэ.

Манай корр.

Манай штатнабэшэ фотокорреспондент П. Бурмакинай зураг дээрэ Турунтаево тосхондо хилээмэ барилгын мастераар хүдэлдэг Е. С. Брюхановае харанаг. Евдокия Сергеевнагай бариhан анхилма hайхан үнэртэй хилээмэн Прибайкалиин районой 17 тосхон элыээгдэдэг. Үдэр бүри энэ эхэнэрэй гараар табан тонно хилээмэн баригдадаг байна. Арба гаран жэлэй туршада нэгэ газартаа хүдэлжэ, хилээмэ бариха талаар дүй дүршэлтэй болоhон нүхэр Брюхановагай hургаал хүмүүжүүлгэдэ хүртэгшэдшье олон.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» февралиин 28-да үнгэргэгдэhэн 9-дэхи тираж.

«19-hөө 6-ень тааха»: 2 (биатлон), 23 (санаар hүрэлгөөр хоёр зүйлэй мүрысөөн), 31 (ногоон дээрэ наадагдадаг хоккей), 35 (шайбатай хоккей), 43 (городки), 46 (теннис).

«36-hаа 5-ень тааха»: (12 гимнастика), 27 (hур харбалга), 31 (фехтовани), 32 (фигурна халтиралга), 36 (авиаспорт).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. КПСС-эй XXVI съездын дүүрэhэн тухай информационно мэдээсэл. КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум тухай информационно мэдээсэл. Съездын хаагдаха үедэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ.

Хоёрдохи хуудаhанда. КПСС-эй XXVI съездын hунгаhан КПСС-эй Центральна Комитедэй бүридэл. КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүд. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидадууд. КПСС-эй XXVI съездын hунгаhан КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүд. «Агуу Лениндэй туг доро» — съездын дневник. Харин гүрэнүүдhээ ерэhэн айлшадые хүндэлэлгэ.

Гурбадахи хуудаhанда: Ажахы эрхилэлгын асуудалнууд. «Хамhабариин ажахыда яажа туhалхаб?» — Е. Кряжевай статья. Экономистын ендэр. «Шалгалтын үгы байхада...» — К. Будаевай статья. «Редакциин почтын хиналтада» — редакцида ерэhэн бэшэгүүдээр абтаhан хэмжээнүүд тухай.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Хилын саанаhаа абтаhан мэдээсэлнүүд. Киногой, телевидениин программа. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ

СПОРТДО ОЛОН ХҮНИИЕ ХАБААДУУЛАЯ

Үсэгэлдэр Улаан Үдэдэ республикын физкультура болон спортын хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэдэй суглаан болоно үнгэрөө.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын комитедэй түрүүлэгшэ **Г. Н. Манжуев** «1980 оной дүнгүүд болон спортын коллективүүдэй 1981 ондо хэхэ хүдэлмэриин зорилгонууд» гэhэн элидхэл хэбэ.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Зэдын районой спортын комитедэй түрүүлэгшэ **А. М. Цаганов**, республикын «Урожай» бүлгэмэй соведэй түрүүлэгшэ **В. Е. Гармаев**, Зүүн Сибириин технологическа институтдай кафедрые даагша, конькигаар республикын ахалагша тренер **Н. А. Боброва**, Улаан-Үдын горгүйсэдкомой физкультура ба спортын комитедэй түрүүлэгшэ **А. С. Зангеев**, багшанарай институдай физическэ хүмүүжүүлгын кафедрые даагша **Б. Д. Санданов**, республикын гэгээрэлэй министрэй орлогшо **П. М. Борголов**, Онохойн комбинадай директор **В. Е. Тугутов**, уласхоорондын классай спортын мастер **О. А. Алексеев**, «Трудовые резервы» бүлгэмэй Буряадай Соведэй түрүүлэгшын орлогшо **В. П. Никончук**, Байгал-Амарай түмэр замай барилгын Буряадай участогай тоннельнэ 12-дохи отрядай партийна организациин секретарь **С. С. Елбаев** гэгшэд үгэ хэлэhэн байна.

Спортын эдэбхитэдэй суглаанда КПСС-эй обкомой секретарь **А. А. Бадиев** хабаадалсажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлэhэн байна. Мүн эдэбхитэдэй энэ суглаанда Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **С. В. Ангапов**, КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша **В. М. Леонов** гэгшэд хабаадаа.

Манай корр.

СПОРТ СПОРТ

В. НАЗИМОВАЙ ИЛАЛТА

Шатараар «Спартак» бүлгэмэй областной соведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Пионернүүдэй байшан соо болоно дүүрэбэ.

hүүлшын хоёр наадаанда Ю. Краснов, Р. Мещеряков гэгшэдые илажа, Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэн, нэгэдэхи разрядтай Виктор Назимов 12 очкотойгоор «Спартак» бүлгэмэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байна. Тэрэ hүүлшын табан наадаанда илангаяа амжалтатай hайнаар наадаhанайнгаа түлөө тусхай шанда хүртэhэн байха юм.

Хүүгэдэй спортын hургуулиин тренер Алексей Шагжиев hүүлшын хоёр уулзалгада А. Митупов, В. Хаханов гэгшэдые шүүжэ, мүн лэ 12 очкотой болобо. Гэбэшье өөhэд хоорондоо наадахадаа, В. Назимовта шүүгдэhэн байжа, тэрэ хоёрдохи hуурида гараа.

Улаан-Үдын 25-дахи hургуулиин 8-дахи классай hурагша Баяр Буруев 10,5 очкотойгоор гурбадахи hуури эзэлбэ. Энэнь эдир хүбүүнэй ехэ амжалта болоно. Сэхыень хэлэхэдэ, нёдондо жэл Баяр энэ мүрысөөндэ түрүүшынхиэ хабаадахадаа, дүрбэдэхи hуури эзэлээ hэн.

Баяртай сугтаа hурадаг Юра Барпаков 9 очкотойгоор эрхим зургаанай тоодо орохон байна. Гэхэ зуура, тэрэ шангай hуури эзэлэгшэдтэй наадахадаа, hайн үрэ дүн туйлаhанайнгаа түлөө тусхай шанда хүртөө.

Нэгэдэхи разрядтайшуул А. Доржиев, В. Цыреннимаев, Ю. Краснов гэгшэд hанаhанда хүрэжэ наадабагүй гээд тэмдэглэлтэй.

ҮШӨӨ НЭГЭ МАСТЕР

Дүрэ булялдаанай барилдаагаар «БАМ-ай кубок» гэhэн бүхэсоюзна мүрысөөн Благовещенск хотодо түрүүшынхиэ үнгэргэгдэбэ. РСФСР-эй, Казахстанай, Узбекистанай, Латвиин, Ленинград хотын 240 гаран барилдаашад энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадаhан байха юм.

Манай республикын командаhаа Буряадай багшанарай институдай биохимическэ факультедэй гурбадахи курсын студент Виктор Гашинов илангаяа амжалтатай байгаа. Тэрэ 62 килограммай шэгнүүртэ барилдахадаа, түгэсхэлэй мүрысөөндэ гаража, ана-мана тулалдабашье, очкогоор диилдээд, хоёрдохи hуури эзэлбэ. Тингэжэ тэрэ СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргээ.

В. Гашинов республикын суглуулагдамал командын гэшүүн юм. Тиихэдэ тэрэ РСФСР-эй залуушуулай суглуулагдамал командада оролдог байна.

Спортын мастерта кандидадууд Жигжит Лубсанов, Сергей Сакияев гэгшэд өөhэд өөhэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ гурбадахи hууринуудые эзэлбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЖЭЛЭЙ ЭРХИМ БЭРХЭ ФУТБОЛИСТ

Долоон хоногтоо нэгэ удаа гарлагдадаг «Футбол-хоккей» гэжэ хабсаргалтын үнгэргэдэг совет журналистнуудай заншалта асуултын дүнгүүдээр Тбилисиин «Динамо» болон СССР-эй суглуулагдамал командын гол талые барижа хамгаалагша Александр Чивадзе 1980 ондо ороной эрхим бэрхэ футболист гэжэ тоологдобо.

Чивадзе 25 наhатай юм. Энэ үндэр сэгнэлтые харюулжа үрдихын тула тэрэнэй урда ехэ саг бии байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэрэ үшөөл залуу ха юм даа.

Футболист Чивадзиин ажабайдалhаа hүүлэй гурбан жэлыень онсолон дурдаха хэрэгтэй. Өөрынгөө хуби заяагаар, тренернүүдэй холые хараhанай ашаар добтологшо, удаань хамгаалалтада туhалагша байhанаа тэрэ хамгаалагша болоhон байгаа. Гол талые барижа наадахадаа, бэлиг шадабаряа харуулhанайнгаа ашаар Чивадзе футболдо ехэ нэрэ хүндэтэй болоо. Түрүүлэн өөрынь клубта, удаань ороной суглуулагдамал командада тэрээндэ гол анхаралаа хандуулдаг болонхой. Клубайнь команда тэрэниие капитанаараа hунгаhан байна.

Чивадзиин угаа ехэ бэлигтэй, хожомоо бүришье бэрхэ болохо шадабаритай байhые футбол тухай бэшэдэг бүхы шахуу журналистнуудай хабаадалгатайгаар болоhон асуулта харуулаа. Хоёрдохи hуури эзэлhэн Киевэй «Динамын» добтологшо Олег Блохиниие 72 очкогоор тэрэ урид лаа — (259; 197). Москвагай «Спартагай» хамгаалагша Вагиз Хидиятуллин 156 очкотойгоор гурбадахи лауреат болобо. Тиимэhээ асуултын үрэ дүнгүүд хэндэшье hэжэг түрүүлээгүй.

Үнгэрhэн жэлдэ Чивадзе эрхим бэрхэ хамгаалагша байhанаа харуулаа. СССР-эй суглуулагдамал командын тренер Константин Бесков hурагша тухайдаа иигэжэ хэлэнэ: «Мүнөө тэрэ Европын эрхим бэрхэ футболистнуудай нэгэн болоно, юрэдөө, тэрэ дэлхэйн чемпионууд болохо аргентинынхидэй капитан Пассареллэhээ дутуугүйгөөр наадана».

Тренер бүхэнэй өөрын hанамжатай байдагынь мэдээжэ. Зарим ушарта хэтэрүүлжэшье болоо юм ааб даа. Чивадзе бэлиг шадабаритай, бушуу түргэн, талмай дээрэхи байдалые hайнаар ойлгодог байhаараа манай футболой мэргэжэлтэдэй дунда шалгарна. Тиимэhээ тэдээнтэй наадаhан командын добтологшодой али бүхы ябуулгануудые шадамараар зайсуулдаг байна бшуу. Гэхэтэй хамта, тэрэ добтолгодо, хамгаалалтада туhалалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Тэрэ холоhоо саха руу оноoшотой шанга сохилто хэдэг юм. Тэрээнтэй хамта наададаг Шота Хинчагашвили Чивадзиин наадые тодорхойлходоо, иигэжэ хэлэнэ:

— Наадаанай ямараар шье үнгэрөө hаань, Саша хододоо hэримжэтэй хёрхо, эрмэлзэл ехэтэй байдаг юм. Шүүжэшье ябахадаа, hэримжээ алдадаггүй, шүүгдэхэдээшье, урма зоригоо хухардаггүй. Иимэл зангайнь түлөө тэрэниие капитанаар hунгаhан байхабди.

Бүхы арга хабаяа, мэргэжэл шадабаряа тэмсэлдэ, наадаанда зорюулдаг байhанайнгаа ашаар тэрэ амжалта туйлана бшуу. Хамгаалалтада наадахынгаа урда тээ Чивадзе мүртэй мэдээжэ бэшэ байhан юм. Жэл урда тээнь лэ тэрэ ороной суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдаа hэн. Манай суглуулагдамал командын хамгаалалтада тэрэ гол hуури эзэлхэ юм гэжэ мэргэжэлтэд балай бодомжолоошьегүй. Яhала бэлигтэй бэрхэ хамгаалагша гэхэhээ бэшэ ондоо юумэ тэрээн тухай мэдэхэгүй байгаа.

Тбилисец, үнэхөөрөөшье, залуудаа тиимэ бэлигтэй бэрхэ байгаа гэхын аргагүй. Гэбэшье тэрэ бага балшар наhанhаа оролдосотой нэтэрүү, урдаа табиhан зорилгодоо заабол хүрэхэ эрмэлзэлтэй байhаараа шалгардаг hэн. Тэрэ хүдэлмэришэнэй бүлэдэ хүмүүжэhэн дээрэhээ ажал хэрэгые ехэтэ хүндэлдэг юм. hорилго бэлэдхэлнүүдтээ хододоо оролдосотой hайнаар хандадаг. Мүнөөшье энэ талаар нүхэдтөө жэшээ харуулна. Тэрэ 18-тайhaa хойшо Тбилисиин «Динамада» наадана. Түбшэн даруу, ажалша бүхэриг, үнэн сэхэ, футболдо дуратай байhанайнгаа түлөө нүхэдтөө хүндэтэй болонхой.

Зүгөөр Чивадзе гансал футбол наадаад ябадаг хүн бэшэ юм. Өөртэнь урагшатайгаар үнгэрhэн нёдондо жэлдэ Александр Тбилисиин университедэй экономическа факультет дүүргэhэн тухай диплом абаа hэн. Хожомоо юристын диплом абаха гэhэн зорилготой юм. 1981 оной намар юридическэ факультедтэ шалгалта барижа орохо аабзаб гэжэ тоолоно.

Тэрэнэй хэлэhэнэй ёhоор, Беккенбауэр, Мур болон Хурцилава гэгшэд Чивадзида үльгэр жэшээ болодог байна. Жэлэй эрхим бэрхэ футболист гэжэ тэрэниие тоолоhон ушарые Чивадзе үлүүсэ сэгнэдэггүй. Энээн тухай иигэжэ хэлэнэ:

— Футболист бүхэнэй шадабари гээшэ тэрэнэй наададаг клубай арга боломжоhоо дулдыдадаг гэжэ этигэнхэйб.

Иимэ hанамжые зүбшөөнгүй байхын аргагүй. Гэбэшье имагтал футболистнууд командые эмхидхэн байгуулдаг гэжэ заhабари оруулхаар ааб даа.

Владимир КИРИЛЛЮК.
(АПН).

СЭНХИР ЭКРА[illegible]

НЭГЭДЭХИ ПРОГРА[illegible]

Москва. 8.55 — [illegible] гын программа. 9.00 [illegible] Время. 10.05 — «А[illegible] далда уряал» — фи[illegible] жэг. 12.35 — Шэнэ [illegible] 15.25 — Дамжуулгын [illegible] рамма. 15.30 — Шэ[illegible] иин. 15.50 — Аб[illegible] АССР-эй 60 жэлэй [illegible] Баримтата фильмүүдэй [illegible] луулбари. 16.35 — Аб[illegible] Гүрэнэй дуу ба хатар[illegible] самблиин концерт. 17.0[illegible] РСФСР-эй арадуудай [illegible] лэй VII спартакиада. [illegible] ки. Эрэшүүл ба эхэн[illegible] 500 м. 17.45 — «Ор[illegible] телестудиин концерт[illegible]

Улаан-Үдэ. 18.25 — «[illegible] гал» — мэдээсэлэй про[illegible] ма. 18.55 — «Хүдэл[illegible] эстафетэ». Улаан-Үдын [illegible] студиин очерк.

Москва. 19.15 — [illegible] рюусагты, горнист[illegible] 19.45 — «Мүнөөдэр — [illegible] би дэлхэйдэ». 20.00 — [illegible] бэй телевидениин ба В[illegible] юзна радиогой сим[illegible] ческа хүгжэмэй орке[illegible] концерт. 20.30 — «К[illegible] эй XXVI съездын ши[illegible] бэринүүдые бэелүүлхэ». [illegible] шиневой тракторна за[illegible] бригадир, КПСС-эй [illegible] съездын делегат И. П. [illegible] рарь дамжуулгада хаб[illegible] ха. 20.45 — «Моск[illegible] электролампова завод» [illegible] нэгэдэлэй залуушуулай [illegible] шэ. 22.00 — «Вре[illegible] 22.35 — СССР-эй ар[illegible] артистка О. Бардина [illegible] ха. 23.00 — Футболоо[illegible] ропын чемпионуудай [illegible] та хүртэхын түлөө. «С[illegible] так» — «Реал» (Ма[illegible] 23.45 — «Мүнөөдэр — би дэлхэйдэ» — мэдээ[illegible] дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРА[illegible]

Улаан-Үдэ. 17.55 — [illegible] бүүдтэ «Почитайка».

Москва. 18.25 — «[illegible] слав Пахомовичой а[illegible] хэрэгээр аяншалга» — [illegible] тата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.15 — [illegible] литинформаторнууд б[illegible] агитаторнуудта туhала[illegible] 19.25 — Соносхолнууд[illegible]

САГАН УЛАР[illegible]

Мүнөөдэр республика[illegible] торнай үүлэтэйшэг [illegible] зарим газарта бага[illegible] саhан орохо. Баруун [illegible] секундын 5—10 метр [illegible] тэйгөөр hалхилха. 7 — [illegible] градус хүйтэн болохо, [illegible] районуудта 17 градус [illegible]

Улаан-Үдэдэ саhан [illegible] гүй. Баруун тээhээ [illegible] 5 — 10 метр хүсэ[illegible] hалхилха. 8 — 10 [illegible] хүйтэн болохо.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2 68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-01457. Заказ № 53. Индекс 5901